

**4-6 Yaş Aralğındaki
Kekemeliğı Olan ve Olmayan Çocukların
Öz-Düzenleme Becerilerinin Karşılaştırılması**

**Yüksek Lisans Tezi
Leman Dilara Çakar**

Eskişehir 2024

**4-6 Yaş Aralğındaki
Kekemeliğı Olan ve Olmayan Çocukların
Öz-Düzenleme Becerilerinin Karşılaştırılması**

Leman Dilara ÇAKAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Dil ve Konuşma Terapisi Anabilim Dalı
Dr. Öğr. Üyesi Semra SELVİ BALO**

Eskişehir

Anadolu Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Ocak 2024

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Leman Dilara ÇAKAR'ın "4-6 Yaş Aralığındaki Kekemeliği Olan ve Olmayan Çocukların Öz-Düzenleme Becerilerinin Karşılaştırılması" başlıklı tezi 24/01/2024 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek "Anadolu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği"nin ilgili maddeleri uyarınca, Dil ve Konuşma Terapisi Anabilim dalında Yüksek Lisans olarak kabul edilmiştir.

	<u>Unvanı-Adı Soyadı</u>	<u>İmza</u>
Üye (Tez Danışmanı)	: Dr. Öğr. Üyesi Semra SELVİ BALO	
Üye	: Doç. Dr. Ayşe AYDIN UYSAL	
Üye	: Doç. Dr. Ramazan Sertan ÖZDEMİR	

Prof. Dr. Saime ÖNCE
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ÖZET

4-6 YAŞ ARALIĞINDAKİ KEKEMELİĞİ OLAN VE OLMAYAN ÇOCUKLARIN ÖZ-DÜZENLEME BECERİLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Leman Dilara ÇAKAR

Dil ve Konuşma Terapisi Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ocak 2024

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Semra SELVİ BALO

Kekemeliği olan ve olmayan 4-6 yaş aralığındaki çocukların öz-düzenleme becerilerini ebeveyn raporu ve araştırmacı ölçümüne dayalı olarak karşılaştırmak bu tez çalışmasının amacını oluşturmaktadır. Çalışmaya 4-6 yaş aralığında 14 kekemeliği olmayan ve 10 kekemeliği olan çocuk katılmıştır. Katılımcılara Okul Öncesi Öz-Düzenleme Ölçeği ve 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği (Anne Formu) uygulanmıştır. Uygulanan ölçeklerin yanı sıra kekemeliği olan grubun kekemelik sıklığı hesaplanmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda, katılımcıların öz-düzenleme becerileri yaş, cinsiyet ve kekemelik sıklığı değişkenlerine göre incelenmiş ve kekemeliği olan ve olmayan çocukların öz düzenleme puanları gruplar arasında karşılaştırılmıştır. Çalışmanın sonucunda 4 ve 6 yaş grubunda kekemeliği olan ve olmayan çocukların öz-düzenleme becerilerinde farklılık gösterdiği görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Kekemelik, Öz-düzenleme becerisi, Akıcılık bozuklukları, Okul öncesi dönem

ABSTRACT

COMPRASION OF SELF-REGULATION SKILLS OF CHILDREN WITH AND WITHOUT STUTTERING AMONG THE AGE OF 4-6

Leman Dilara ÇAKAR

Department of Speech and Language Therapy
Anadolu University, Graduate School of Health Sciences, January 2024

Supervisor: Asst. Prof. Semra SELVİ BALO

The purpose of this thesis study is to compare the self-regulation skills of children aged 4-6 with and without stuttering, based on parent report and researcher measurement. 14 non-stuttering and 10 stuttering children aged 4-6 years participated in the study. Preschool Self-Regulation Scale and Self-Regulation Skills Scale for 4–6-Year-Old Children (Mother Form) were administered to the participants. In addition to the applied scales, the stuttering frequency of the stuttering group was calculated. For the purpose of the study, the participants' self-regulation skills were examined according to age, gender and stuttering frequency variables, and the self-regulation scores of children with and without stuttering were compared between groups. As a result of the study, it was observed that children with and without stuttering in the 4 and 6 age groups showed differences in their self-regulation skills.

Keywords: Stuttering, Self-regulation skills, Fluency disorders, Preschool period

TEŞEKKÜR VE ÖNSÖZ

Öz-düzenleme bir isteğe uyabilme, duruma göre aktiviteleri başlatabilme ve sonlandırabilme, sosyal ve akademik bağlamlarda sözel ve sözel olmayan davranışların yoğunluğunu, sıklığını ve süresini ayarlayabilme, arzu edilen bir şeyi ya da amacı erteleyebilme ve başkaları olmadığında sosyal olarak kabul edilebilir şekilde davranabilme becerisidir. Öz düzenleme becerilerinin erken beceriler ve akademik başarıyla olan ilişkisine yönelik araştırma bulguları saptanmıştır. Bu becerilerin içerisinde kekemelikle ilişkili olabilecek sözel ve sözel olmayan davranışların yoğunluğu, sıklığı ve süresinin ayarlanması da yer almaktadır. Bununla birlikte bireyin davranış yönetimi, çabası ve yakın ilişkilerinin düzenlenmesinden de bahsedilmektedir. Bu bilgilerden yola çıkılarak 4-6 yaş aralığında kekemeliği olan ve olmayan çocukların öz düzenleme becerilerini ebeveyn raporu ve araştırmacı ölçümüne dayalı olarak karşılaştırmak bu tez çalışmasının konusu ve amacını oluşturmaktadır.

Hem lisans hem de yüksek lisans eğitimin boyunca bilgileri ve deneyimiyle destek olan, değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Semra SELVİ BALO'ya ilgileri, destekleri ve yol göstericiliği için saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Jürimde yer almayı kabul eden sayın Doç. Dr. Ayşe AYDIN UYSAL ve Doç. Dr. R. Sertan ÖZDEMİR hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

Her zaman yanımda olduklarını ve sevgilerini hissettiğim aileme çok teşekkür ederim.

Hem lisans hem yüksek lisans arkadaşım Şule ÖZER'e motivasyonu ve desteği için çok teşekkür ederim.

Tez yazma sürecimde sağladıkları destekle beni büyük ölçüde rahatlatan iş arkadaşlarıma teşekkür etmek isterim.

Leman Dilara ÇAKAR

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmamın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

.....

Leman Dilara ÇAKAR

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
BAŞLIK SAYFASI	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
TEŞEKKÜR VE ÖNSÖZ.....	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ.....	x
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xii
KISALTMALAR DİZİNİ	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. Amaç	2
1.2. Önem	3
2. ALANYAZIN	5
2.1. Kekemelik Hakkında Genel Bilgiler	5
2.2. Öz-Düzenleme	6
2.3. Öz-Düzenlemenin Alt Boyutları	7
2.3.1. Bilişsel düzenleme.....	7
2.3.2. Duygu düzenleme	8
2.3.3. Davranış düzenleme	8
2.4. Öz-Düzenleme Becerilerinin Değerlendirilmesi.....	9
2.5. Öz-düzenleme ve kekemelik.....	10
3. YÖNTEM	14

3.1. Araştırmanın Modeli	14
3.2. Katılımcılar.....	14
3.3. Veri Toplama Tekniği ve Aracı	16
3.3.1. Veli Onam Formu	16
3.3.2. Katılımcı Bilgi Formu	17
3.3.3. Kekemelik Sıklığının Hesaplanması	17
3.3.4. 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği (Anne Formu)	17
3.3.5. Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği (OÖDÖ)	18
3.4. Veri Toplama Süreci.....	19
3.5. Verilerin Analizi.....	20
4. BULGULAR.....	22
4.1. Kekemeliği Olan ve Olmayan Çocukların OÖDÖ'den Aldıkları Toplam Puanların Analizine İlişkin Bulgular.....	22
4.2. Kekemeliği Olan ve Olmayan Çocukların 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğinden Aldıkları Puanlara İlişkin Bulgular.....	24
4.3. Kekemeliği Olan ve Olmayan Çocukların OÖDÖ'den Aldıkları Puanlar ile Yaş Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular.....	25
4.4. Kekemeliği Olan ve Olmayan Çocukların 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğinden Aldıkları Puanlar ile Yaş Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	27
4.5. Kekemeliği Olan ve Olmayan Çocukların OÖDÖ'den Aldıkları Puanlar ile Cinsiyetler Arası Farka Yönelik Bulgular	27
4.6. Kekemeliği Olan ve Olmayan Çocukların 4-6 Yaş Çocuklar için Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğinden Aldıkları Puanlar ile Cinsiyetler Arası Farka Yönelik Bulgular	29
4.7. Kekemeliği olan çocukların kekemelik sıklığı ile Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği (OÖDÖ) ve 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme	

Becerileri Ölçeğinden (Anne Formu) Aldıkları Puanlar Arası Farka Yönelik Bulgular.....	31
5. TARTIŞMA ve SONUÇ	33
5.1. Sınırlılıklar	36
5.2. Öneriler.....	37
KAYNAKÇA.....	38
EKLER	42
ÖZGEÇMİŞ	52

TABLULAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 3.1. 4-6 Yaş aralığındaki kekemeliği olan ve olmayan çocukların demografik bilgileri.....	15
Tablo 3.2. Kekemeliği olan çocukların kekemelik sıklıkları	20
Tablo 4.1. Kekemeliği olan ve olmayan çocukların OÖDÖ toplam, Olumlu Duygu alt boyutu ve Dikkat/Dürtü alt boyutu puanlarının betimsel ve gruplar arası karşılaştırma sonuçları	28
Tablo 4.2. Kekemeliği olan ve olmayan çocukların 4-6 yaş çocuklarına yönelik öz-düzenleme becerileri ölçeğinden aldıkları puanların betimsel ve gruplar arası karşılaştırma sonuçları.....	28
Tablo 4.3. Kekemeliği olan ve olmayan çocukların OÖDÖ toplam puanları ile yaş arasındaki ilişkinin Spearman Korelasyon analizi sonuçları	28
Tablo 4.4. Kekemeliği olan çocukların OÖDÖ toplam puanları ile yaş arasındaki ilişkinin Spearman Korelasyon Analizi Sonuçları.....	28
Tablo 4.5. Kekemeliği olan ve olmayan çocukların 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği puanları ile yaş arasındaki ilişkinin Spearman ve Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....	28
Tablo 4.6. Kekemeliği olmayan çocukların OÖDÖ toplam ve alt boyut puanlarının cinsiyetler arasındaki farkına yönelik Mann Whitney U Testi sonuçları	28
Tablo 4.7. Kekemeliği olan çocukların OÖDÖ toplam ve alt boyut puanlarının cinsiyetler arasındaki farkına yönelik Bağımsız Örneklem T Testi sonuçları	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 4.8. Kekemeliği olmayan çocukların Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği puanlarının cinsiyete göre betimsel analiz sonuçları ve cinsiyetler arasındaki farkına yönelik bağımsız örneklem için t test sonuçları	30
Tablo 4.9. Kekemeliği olan çocukların Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği puanlarının cinsiyete göre betimsel analiz sonuçları ve cinsiyetler arasındaki farkına yönelik bağımsız örneklem için t test sonuçları	31

Tablo 4.10. Kekemeliği olan çocukların kekemelik sıklıkları ile 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği ve OÖDÖ toplam puanları arasındaki ilişkinin Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....	32
--	-----------

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

- Şekil 3.1.** Kekemeliği olan ve olmayan çocukların OÖDÖ puanlarının karşılaştırılması 15
- Şekil 3.2.** Kekemeliği olan ve olmayan çocukların 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği puanlarının karşılaştırılması 25

KISALTMALAR DİZİNİ

DCM	: Demands and Capacities Model
DMSO	: Dimetil sülfoksit
DSM-5	: The Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders-5
IBM	: International Business Machines
N	: Gruplardaki Kişi Sayısı
OÖDÖ	: Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği
p	: İstatistiksel Analizlerde Anlamlılık Değeri
r	: Korelasyon Değeri
SPSS	: Statistics Package for the Social Sciences
SS	: Standart Sapma
SSI-4	: Stuttering Severity Instrument-4
U	: Mann Whitney
WHO	: World Health Organization
α	: Güvenirlilik Katsayısı
CBR	: Child Behavior Rating Scale

1. GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü'nün Uluslararası Hastalık Sınıflandırması-11 tanımlamasına göre kekemelik; ses, hece veya sözcüklerin uzatılması, kelime blokları veya konuşma ritmini sekteye uğratan duraklamalar ile kendini gösteren konuşma akıcılığı bozukluğu şeklinde tanımlanabilir (WHO, 2019). DSM-5'te ise bu tanım, çocukluk döneminde başlayan akıcılık bozukluğu ifadesini, kelimelerin bloke edilmesini ve bundan kaçınılmasını veya revize edilmesini de içermektedir (Amerikan Psikiyatri Birliği, 2013). İstemsiz motor hareket kesintileriyle sonuçlanan bu bozukluk, iletişimsel olarak mesajların başarılı bir şekilde sunulmasını etkilemektedir (Langevin, Packman ve Onslow, 2010). İletişimde kekemelik nedeniyle yaşanan güçlükler hem erken çocukluk ve okul çağı döneminde hem de yetişkinlik döneminde görülebilir. Bununla birlikte, kekemelik tanısı almış çocukların %70'i kendiliğinden iyileşme gösterse de %30'luk kısmı uzun vadede bu problemi yaşamaya devam etmektedir (Kloth, 1999; Millard, 2008). Günümüzde kekemelik gelişimsel ve edinilmiş nörojenik olarak iki türe ayrılmaktadır (Lebrun, Bijleveld ve Rousseau, 1990). Gelişimsel kekemelik, Beal ve arkadaşlarının 2013 yılında Kanada'da yaptığı bir çalışmada çocukların %8'ini ve genel nüfusun %1'ini etkileyen en sık karşılaşılan tür olarak belirtilmektedir. Edinilmiş nörojenik kekemelik ise adından da anlaşılacağı gibi bozukluğu başlangıçlı açısından gelişimsel kekemelikten ayrılmaktadır. Bu ayrımın ilki nörolojik olay (beyin lezyonu) ile gelişmesi diğeri ise çocukluktan itibaren yavaş yavaş gelişen gelişimsel kekemeliğin aksine yetişkinlikte daha sık görülmesidir (Manning, 2001).

Gelişimsel kekemeliğin nedenine bakıldığında kekemeliğin birçok faktörden etkilenmekte olduğu görülmektedir. Bu karmaşık bozukluğun başlangıcına ve prognozuna katkıda bulunan faktörlerin incelenmesi gerekliliği alanyazın araştırmalarında vurgulanmaktadır. Son zamanlarda önemli ilgi gören bir faktör, çocuğun mizacıdır. Erken çocuklukta kekemelik, mizaç ve duygu arasında ilişki olabileceği sonucuna varılmıştır (Kefalianos vd., 2012). Mizaç ve duygunun konuşma dili gelişimini etkileyebileceği fikri ileri sürülmektedir (Rieser-Danner, 2003). 2 ve 6 yaşları arasındaki çocukların yaklaşık %5'inin en azından geçici bir süre için akıcılık bozukluğu yaşadığı belirtilmektedir (Yairi ve Ambrose, 2005). Bu yaş aralığını kapsayan 3-7 yaş aralığındaki çocuklarda, mizaç alanı olan öz-düzenleme becerilerinde nitel bir gelişmenin gerçekleştiğine dikkat çekilmektedir. Psikososyal etkilere

bakıldığında; öz düzenleme becerilerinin kekemelik terapi sonuçlarını etkileyen bir değişken olduğu ileri sürülmüştür (Kraft, Ambrose ve Chon, 2014).

Kekemeliği olan çocukların mizaç özellikleri alanyazındaki çalışmalarla ortaya konmakla birlikte bu çalışmalarda bazı eksiklikler olduğu gözlenmiştir. Genel olarak çalışmalarda, yüksek reaktivite ve düşük öz-düzenleme becerileri klinik olarak tanımlanmaktadır (Conture ve Kelly, 2003). Ayrıca bu çocuklarda daha zayıf öz-düzenleme becerilerinin daha şiddetli kekemelik ile ilişkili olduğu öne sürülmektedir (Kraft, Ambrose ve Chon, 2014). Araştırmalarda, kekemelik terapisi için kliniklere başvuran çocukların yarısında eşlik eden öz-düzenleme becerilerinde zorluklar olduğu bulunmuştur (Druker vd., 2019). Mizaç veya duygular kekemeliğin nedenini açıklamakta yeterli olamayacağı gibi bunun yerine bozukluğun başlangıcı ve gelişimi ile önemli ölçüde ilişkili olabileceğini düşündürmüştür (Walden vd., 2012).

Kekemelik terapisinde, savunmasız mizaç sergileyen örneğin yüksek duygusal reaktivite veya davranışsal olarak inhibisyon zayıflığı gösteren çocuklarda mizaç özelliğinin kekemelik tanısı ve terapisi için önemli olup olmadığı bilinmese de dikkat çekici olduğu düşünülmüştür. Daha ziyade bireyin mizaç özelliklerinin ve öz-düzenleme becerilerinin terapi hedefi olarak değil, en iyi sonucu elde etmek için kapsamlı terapi yaklaşımının kullanılabilir önemli bir parçası olarak dikkat edilmesi gereken faktörler olabileceği önerilmektedir (Binns, Hutchinson ve Cardy, 2019). Öz-düzenleme becerileri ve kekemelik şiddeti ve terapisi arasındaki ilişki göz önünde bulundurulduğunda, klinik uyguma için kapsamlı müdahale yapılmasının önemini ortaya koyma amaçlı bu araştırma tasarlanmıştır.

1.1. Amaç

Bu çalışmanın temel amacı, kekemeliği olan ve olmayan 4-6 yaş arası çocukların öz-düzenleme becerilerinin karşılaştırılması ve kekemeliği olan çocukların öz-düzenleme becerilerine yönelik performanslarının kekemelik şiddeti ile ilişkisini araştırmaktır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. 4-6 yaş aralığındaki kekemeliği olan ve olmayan çocukların Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeğinden (OÖDÖ) aldıkları puanlar nedir ve alınan puanlar açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?

2. 4-6 yaş aralığındaki kekemeliği olan ve olmayan çocukların 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğinden (Anne Formu) aldıkları puanlar nedir ve alınan puanlar açısından gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?
3. 4-6 yaş aralığındaki kekemeliği olan ve olmayan çocukların Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeğinden (OÖDÖ) aldıkları puanlar ile yaş arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir korelasyon var mıdır?
4. 4-6 yaş aralığındaki kekemeliği olan ve olmayan çocukların 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğinden (Anne Formu) aldıkları puanlar ile yaş arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir korelasyon var mıdır?
5. 4-6 yaş aralığındaki kekemeliği olan ve olmayan çocukların Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeğinden (OÖDÖ) aldıkları puanlar cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. 4-6 yaş aralığındaki kekemeliği olan ve olmayan çocukların 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğinden (Anne Formu) aldıkları puanlar cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
7. 4-6 yaş aralığındaki kekemeliği olan çocukların kekemelik sıklığı ile Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği (OÖDÖ) ve 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğinden (Anne Formu) aldıkları puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir korelasyon var mıdır?

1.2. Önem

Alanyazında, öz-düzenleme becerilerinin erken beceriler ve akademik başarıyla ilişkisine yönelik araştırma bulguları yer almaktadır. Guitar (2006), bireysel farklılıkların ve öz-düzenleme becerilerinin kekemeliğin gelişimsel olarak doğasının anlaşılmasında olası önemini vurgulamıştır. Kekemeliğin şiddetini etkileyen faktörlere bakıldığında, yürütücü işlevleri temsil eden düşük öz-düzenleme becerilerinin kekemelik şiddetini arttırdığı belirtilmiştir (Seery vd., 2007). Kekemeliği olan çocukların terapi planlarına öz-düzenleme yönetimi programının eklenmesiyle akıcılık bozukluğunda başarılı olunduğu sonucuna ulaşılmıştır (Druker vd., 2020). Bu bağlamda, öz-düzenleme becerilerinin kekemeliğin değerlendirilmesi ve terapi sürecine

dahil edilmesiyle, kekemeliğin çok boyutlu ve kapsamlı bir şekilde ele alınabileceği düşünülmektedir. Ülkemizde kekemeliği olan çocukların öz-düzenleme becerilerine yönelik yapılan çalışmaların eksikliği alanyazın taramasında görülmektedir. Bu araştırmadan elde edilen sonuçların, kekemeliğin değerlendirilmesi, terapi yönteminin belirlenmesi ve planlaması sürecinde dil ve konuşma terapisi alanı için önem arz edeceği düşünülmektedir.

2. ALANYAZIN

Bu bölümde, kekemelik hakkında genel bilgilere, öz-düzenleme becerilerine, öz-düzenleme becerilerinin alt boyutlarına, öz-düzenleme becerilerin değerlendirilmesinde kullanılan yöntemlere, kekemelik ve öz-düzenleme becerileri ilişkisini inceleyen çalışmalara ilişkin bilgi verilmiştir.

2.1. Kekemelik Hakkında Genel Bilgiler

Kekemelik; konuşma akışının istemsiz bloklar, uzatmalar ve tekrarlar nedeniyle kesintiye uğradığı bir akıcı konuşma bozukluğu olarak tanımlanır (WHO, 2007; Sheikh vd., 2022). Kekemelik, dünya genelinde yaklaşık 70 milyon insanı ve toplumun yaklaşık %20'sini etkilemektedir. Bu da toplumda yaygın bir durum olduğu şeklinde yorumlanmaktadır. Kekemelik, çoğu zaman çocukluk döneminde, özellikle 3-4 yaşlar arasında ortaya çıkar. Bu yaşlarda kekemeliği olan çocukların yaklaşık %75-80 gibi büyük bir kısmı, kendiliğinden iyileşme eğilimindedir; ancak, geriye kalan %20-25'lik bir dilimde, kekemelik ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde görülmeye devam edebilir ve müdahale açısından daha uzun ve karmaşık bir hale gelebilir (Büchel ve Sommer, 2004).

Kekemelik, cinsiyet bazında karşılaştırıldığında, erkeklerde kadınlara göre yaklaşık beşte dört oranında daha sık görülür. Tipik olarak başlangıç yaşında, erkeklerin sayısı kadınlardan biraz daha fazladır ve zaman içinde kadınların erkeklere göre daha fazla iyileşme eğiliminde olduğu gözlenir. Bu nedenle, kalıcı kekemelik vakalarında erkeklerin kadınlara oranı yaklaşık olarak 4'e 1'dir (Sheikh vd., 2022; Bloodstein, Ratner ve Brundage, 2021). Alanyazındaki çalışmalardan elde edilen bulgulara göre kekemeliğin cinsiyetler arası farklılık taşıdığı ve erkeklere yönelik negatif bir ayrışma olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, kekemeliğin başlangıç yaşının geç olması, uzun süren takılma davranışları, ailede kekemelik öyküsünün olması, ailede görülen kekemeliğin geçmiş/geçmemiş olması, dilsel becerilerin ve sözel olmayan becerilerin düşük olması, kekemeliğin kalıcılığına dair diğer belirleyiciler arasında yer almaktadır (Yairi vd., 1996; Kraft ve Yairi, 2011).

Yapılan çalışmalarda kekemeliği olan bireylerin iletişim ve sosyal etkileşimde bazı zorluklar yaşadığı görülmektedir. Bu zorluklar, kekeleyen bireyin ifadesinin bölünmesi, alay edilme, yanından uzaklaşılma şeklinde olabilmektedir (Langevin,

Packman ve Onslow, 2009). Kekemelik, ebeveynler tarafından belirtildiği üzere, okul öncesi çocuklar için olumsuz duygusal, psikolojik ve sosyal sonuçlara neden olabilmektedir (Langevin, Packman ve Onslow, 2010). Okul öncesi dönemde başlayıp ergenlik ve yetişkinliğe geçtikten sonra kekemeliğin hala devam ediyor olması ise yaşam kalitesini önemli ölçüde etkileyen unsurlardan biridir (Davis, Howell ve Cooke, 2002).

2.2. Öz-Düzenleme

Öz-düzenleme kavramına ilişkin olarak birçok farklı disiplin tarafından tanımlamalar yapılmıştır. Bu tanımlamalara göre öz-düzenleme; bir duruma göre uygun eylemi başlatabilme ve bitirebilme, istekleri erteleyebilme, davranışların yoğunluk ve zamanını ayarlayabilme, yalnız kalındığında da sosyal olarak onaylanan davranışları oluşturma becerisi olarak ifade edilebilir (Kopp, 1982). Başka bir deyişle öz-düzenleme, davranışların, isteklerin ve yönelimlerin bastırılması ya da ertelenmesi, duyguların kontrol edilmesi ve düzenlenmesi, sosyal kurallara uygun davranabilme, dikkati sürdürülebilir ve hedefe yönelik uyarana odaklanabilme becerisidir (Bauer ve Baumeister, 2011). Bu beceri, çocuğun davranışını kontrol edebilmesini, duygularını yönetebilmesini ve dikkatini verip bu dikkatini sürdürülebilirliğini sağlamaktadır (Schonkoff ve Phillips, 2000). Bu tanımlardan yola çıkarak öz-düzenlemenin, amaçlı eylemlere yönelik olarak davranışları, duyguları ve düşünceleri yönetme becerisi olduğunu söylemek mümkündür. Öz-düzenleme, kendini kontrol etmeden fazlası olup birçok farklı özelliği kontrol edebilme becerisini ifade eder. Bu beceri, bireyin biyolojik özellikleri, kişiliği, travma geçmişi, dürtüleri, duygusal tepkileri, dikkati, bilişsel esnekliği, empati becerisi, kişiler arası etkileşimi gibi çeşitli alanları barındırır. Öz-düzenleme becerileri, bahsedilen tüm bu alanların yönlendirebilme, geliştirebilme ve dengeleyebilme kapasitesini içerisinde barındır (Rothbart, Ellis ve Posner, 2004).

Öz-düzenleme, bireyde doğuştan var olan ancak şekillenmesinde kültürel çevrenin etkili olduğu ve bireyin kişisel gereksinimleri ile sosyo-kültürel değerler arasındaki dengeyi sağlayan sistemsel bir yapıyı ifade etmektedir (Bronson, 2000). Çocuğa yönlendirilen “yapabilirsin, başarabilirsin, kazanabilirsin” gibi motivasyon cümleleri onun başarıya ulaşmasını kolaylaştırır, bu sayede çocuğun öz-düzenleme becerilerinin de gelişimi hız kazanır. Başarı, motivasyon (örn. aile/öğretmen desteği) gibi etkenlerin yanında bireyin mizaç yapısı ve kişilik özellikleri gibi bireysel faktörler de öz-

düzenleme üzerinde etkilidir. Bu sebeple, çocukların öz-düzenleme becerilerinin gelişimi desteklenirken bireysel farklılık etkenine dikkat edilmelidir (Blair ve Razza, 2007). Aile motivasyonu ve mizaç yapısı öz-düzenleme becerilerinde etkili bileşenlerdir. Dolayısıyla, öz-düzenleme becerilerinin değerlendirilmesinde bireysel farklılıkların dikkate alınması oldukça önemlidir.

2.3. Öz-Düzenlemenin Alt Boyutları

Öz-düzenleme becerisi, araştırmacıların perspektiflerine göre farklı boyutlarda incelenmektedir. Genel olarak kabul edilen sınıflamaya göre ise öz-düzenleme dikkat/bilişsel, duygusal ve davranışsal süreçler olmak üzere üç alt boyutta ele alınmaktadır (Bronson, 2000; Ertürk, 2013; Fındık-Tanrıbuyurdu, 2012; Murray, vd., 2015; Smith-Donald vd., 2007).

2.3.1. Bilişsel düzenleme

Bilişsel alt boyutu inceleyen araştırmacılarca, bilişsel beceriler öz-düzenlemenin önemli bir unsuru olarak kabul edilir ve aynı zamanda yürütücü işlevler olarak isimlendirilir (Lehto vd., 2003; Logue ve Gould, 2014; Miyake vd., 2000). Yürütücü işlevlerin yapısını anlamaya yönelik araştırmalar, genellikle en az üç temel bileşenin varlığını kabul eder. Bu bileşenler, inhibisyon (inhibition), çalışma belleği (working memory) ve bilişsel esnekliktir (cognitive flexibility) (Diamond, 2013). İnhibisyon/ketleme, dikkat becerisini ifade eder, yani inhibisyon kontrolü güçlü olan bir kişi gereksiz bilgilere dikkat etme eğilimini kontrol edebilir. Örneğin, güçlü inhibisyon becerilerine sahip olanlar, çevrelerindeki dikkat dağıtıcı faktörleri görmezden gelebilir ve görevine odaklanabilirler (Baggetta ve Alexander, 2016). Çalışma belleği, geçici olarak bilgi saklama ve anında kullanma becerisiyle ilgilidir. Örneğin, bir konuşma sırasında, kişiler daha önce duydukları bilgileri belleklerinde tutabilir ve bunları yeni duydukları ile ilişkilendirebilirler (Diamond, 2013). Bilişsel esneklik ise farklı bakış açıları, temsiller veya yaklaşımlar arasında geçiş yapabilme becerisine dayanır. Bilişsel esnekliğin kişiye, bir şeyler yolunda gitmediğinde farklı bir yaklaşımı benimseme, yeni bilgiler geldiğinde düşüncelerini değiştirme ve konuşma sırasında bir konudan diğerine geçme esnekliği sağlama gibi kazanımları vardır (Garon, Bryson ve Smith, 2008).

Öz-düzenleme becerileri, çocukların bilişsel gelişimini önemli ölçüde etkileyen kritik bir unsur olarak vurgulanmaktadır. Bu beceriler, çocukların akademik başarılarının yanı sıra sosyal uyumları üzerinde de büyük bir etkiye sahiptir (Blair ve

Diamond, 2008; Blair ve Razza, 2007; Vohs ve Ciarocco, 2004). Öz-düzenleme terimi, bazen yürütücü işlevlerin bir parçası olarak kabul edilse de zaman zaman yürütücü işlevler başlığı altında sınıflandırılan ayrı bir terim olarak da ele alınır (Denckla, 1998). Bu iki terim arasında ayırım çoğu zaman net değildir. Öz-düzenleme, kişinin performans başarısını yönlendirmek, izlemek ve yönlendirmek için kullanılan bir dizi davranışı ifade eder ve başarıya ulaşmak amacıyla öğrenme ortamındaki etkileşimlerin yönlendirilmesi için de kullanılır. Öz-düzenleme becerileri, çeşitli ortamlarda başkalarının tutum ve davranışlarından etkilenebilen karmaşık bir süreç olarak kabul edilmektedir (Paris ve Byrnes, 1989).

Öz-düzenleme, bireyin görev odaklı etkinlikler sırasında uyguladığı bir dizi davranışı içerisinde barındırmaktadır. Bu bağlamda, öz-düzenleme, kişisel süreçler (örn., öz motivasyon), çevresel etkenler (örn., terapist teşviki) ve bireyin kendi davranışlarının karşılıklı etkileşiminin bir sonucu olarak ortaya çıkar (Zimmerman, 1989). Çocukların büyüme sürecinde öz-düzenleme önemli bir rol oynar. Çocuklar bu süreçte üstbilişsel, motivasyonel ve davranışsal açıdan aktif bir rol üstlendiklerinde, kendini kontrol eden bireyler olarak sınıflandırılabilirler (Ersöz, 2018).

2.3.2. Duygu düzenleme

Öz-düzenlemenin ikinci alt boyutu duygu düzenlemedir. Thompson'ın (1994) tanımlamasına göre duygu düzenleme, kişinin duygusal tepkilerini algılama, anlama ve değiştirmeye ilişkilendirilen içsel ve dışsal süreçleri ifade etmektedir. Bir başka tanıma göre duygu düzenleme, bireyin duygularının farkına varması, uyarıcılara verilen duygusal tepkilerin ve bu tepkilerin sonucu olan davranış ve bilişsel süreçlerde duygusal etkinin baskın olma eğiliminin kontrol edilmesi olarak tanımlanmaktadır (Carlson ve Wang, 2007). Erken çocukluk aşamasında, çocuğun yaşamış olduğu negatif durumlarla başa çıkabilme becerisi için stratejiler geliştirebilme, sabır gösterebilme ve çevresinde bulunan kişilerin yönergelerine uyabilme becerisini sergilemesi, duygusal düzenlemenin bir göstergesi olarak açıklanmaktadır (Dennis, 2006).

2.3.3. Davranış düzenleme

Davranış düzenleme, öz-düzenleme becerilerinin alt boyutu olarak kabul edilmektedir. Çocukların eylemlerini gerçekleştirmeden önce düşünme, planlama, yapma ve dürtüsel hareketlerden kaçınma ve tepkilerini kontrol etme becerilerini

içermektedir. (Smith-Donald vd., 2007). Davranış düzenleme; engelleyici kontrol, dikkat ve çalışma belleğini içerir (Ponitz vd., 2008). Engelleyici kontrol, otomatik davranış yerine uygun davranışları sergileme becerisidir (McClelland ve Cameron, 2012).

2.4. Öz-Düzenleme Becerilerinin Değerlendirilmesi

Okul öncesi çocukların öz-düzenleme becerilerinin doğrudan ölçülmesini amaçlayan bir ölçek, Smith-Donald ve diğerlerinin (2007) çalışmalarının sonucunda ‘Okul Öncesi Öz-Düzenleme Ölçeği’ ismiyle geliştirilmiştir. Bu değerlendirme ölçeği, çocukların duyu, dikkat ve davranış alanlarındaki öz-düzenleme becerilerini belirli görevlerden oluşan kısa ölçeklerle değerlendirerek evrensel bir rapor sunmak için tasarlanmıştır. Bu değerlendirme sürecinin sonuçları, çocukların öz-düzenleme becerilerinin anlaşılması ve geliştirilmesi sürecine katkıda bulunmaktadır. Okul Öncesi Öz-Düzenleme Ölçeğinin çocukların gelişimini anlamada ve hangi alanların desteklenmesi gerektiği ile ilgili ipucu sağlamada önemli bir araç olduğu vurgulanmaktadır. Bu araç, psikoloji, nöroloji gibi birçok farklı alandan araştırmacılar ve eğitimciler tarafından okul öncesi dönemdeki çocukların duygusal ve davranışsal gelişimini değerlendirmek için kullanılmaktadır. Bu ölçme aracı, çocukların kuvvetli yönlerinin tanınması ve zayıf noktalarının belirlenmesi konusunda bilgi sunmaktadır. Böylece, çocukların bireysel olarak eksik noktalardaki ihtiyaçlarının belirlenebilmesi açısından uygun destek sağlama konusunda önemli bir rolü bulunmaktadır (Smith-Donald, 2007).

Erken çocukluk döneminde çocukların öz-düzenleme becerilerine destek olabilecek ve bu becerileri değerlendirebilecek bir diğer uzmanın öğretmenler olabileceği düşünülmektedir. Okul öncesi öğretmenler, uzun gözlemler yaparak çocukları sınıf içerisinde yapılan etkinliklerde daha iyi bir şekilde değerlendirme fırsatı bulmaktadır. Öğretmen görüşüne dayalı öz-düzenleme becerilerinin değerlendirildiği ölçeklerin değerlendirme ve sonrasında destek sağlanması açısından başvurulabilecek etkili bir kaynak olduğu düşünülmektedir (Sezgin ve Demiriz, 2016). Bronson vd. (1990) tarafından geliştirilen Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği (Child Behavior Rating Scale-CBRS), gözlem temellidir. Öğretmenlerin sınıf içerisinde çocukların sosyal becerilerini ve davranış düzenlemelerini değerlendirmeyi amaçlayan bir ölçme aracıdır. Bu ölçek, Sezgin ve Demiriz tarafından 2016 yılında Türkçeye uyarlanmış ve formun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır.

Çocukların öz-düzenleme becerilerinin değerlendirilmesinde öğretmenler ve araştırmacıların yanı sıra ebeveynlerin de kendi çocuklarının bu becerilerini değerlendirmesinin önemli bir kaynak olabileceği düşünülmüştür (Erol ve İvrendi, 2018). Ulusal alanyazında 4-6 yaş çocukların öz-düzenleme becerilerini anne görüşlerine dayalı olarak geçerli ve güvenilir bir şekilde değerlendirilebilecek bir ölçek (4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği (Anne Formu)), Erol ve İvrendi tarafından 2018 senesinde geliştirilmiştir.

2.5. Öz-düzenleme ve kekemelik

Okul öncesi dönemdeki kekemeliğe günümüze ait çok boyutlu modellerin bakış açısından bakıldığında kekemeliği olan çocukların dil, fonoloji, fizyoloji, mizaç ve davranış arasındaki etkileşimlerinin vurgulandığı görülmektedir (Smith ve Weber, 2016, 2017). Dolayısıyla kekemelik çalışmalarında sıklıkla araştırılan bir diğer değişken çocuğun mizaç özellikleridir. Kekemeliğin gelişmesinde ve devam etmesinde etkisinin olduğu bilinen mizaçın değerlendirilmesinde kullanılan değişkenler arasında duygusal reaktivite ve öz-düzenleme sayılabilir (Arnold vd., 2011; Eggers, De Nil ve van den Bergh, 2013; Jones, Conture ve Walden, 2014; Karrass vd., 2006). Duygusal reaktivite, bir bireyin çevredeki değişikliklere nasıl tepki verdiğini ifade eder ve öz-düzenleme bu tür reaktivitenin modülasyonu veya kontrolü anlamına gelir (Onchwari ve Keengwe, 2011). Araştırmalar, kekemeliği olan çocukların kekemeliği olmayan çocuklara kıyasla önemli ölçüde yüksek duygusal reaktivite ve daha zayıf öz-düzenleme becerileri gösterdiklerini ortaya koymuştur (Karrass vd. 2006). Öz-düzenleme becerileri zayıf olan çocukların yoğun duygular sergileme, üzülüklerinde sakinleşmekte zorluk çekme ve aktiviteler arasında odaklanma ve dikkatini kaydırabilme konusunda zorluklar yaşama olasılıkları daha yüksektir (Posner ve Rothbart, 2009). 3-7 yaş aralığındaki çocukların mizaç özelliklerini ayrıntılı bir şekilde değerlendiren Çocuk Davranış Anketi (Rothbart vd., 2001) kullanılarak kekemeliği olan ve olmayan çocuklar arasındaki davranışsal farkları incelemek amacıyla tasarlanan çalışmada; kekemeliği olan grubun duygusal tepkisellik (öfke/hayal kırıklığı, dikkat kaydırma) açısından kekemeliği olmayan çocuklara göre daha fazla sorun yaşadıkları bulgulanmıştır. Bu bulgulara göre, kekemeliği olan çocukların duygusal tepkisellik ve öz-düzenleme açısından farklılık gösterebileceğine dikkat çekilmektedir.

Kekemeliğin gelişimini kuramsal olarak açıklayan modellerden biri olan talep ve kapasite modelinde (DCM) önemli bir bileşen olarak azaltılmış öz-düzenleme becerileri vurgulanmaktadır (Starkweather, 1987). DCM'ye göre kekemelik; talepler (bilişsel, dilsel, motor ve sosyo-duygusal faktörler) ve kapasiteler (dış çevresel baskılar gibi) arasındaki dengesizlikle ortaya çıkar ve devam eder. Bir diğer deyişle öz-düzenleme becerileri konuşmanın motor planlanması ve yürütülmesi becerileri veya akıcı konuşma becerileri için gerekli görülmektedir (Starkweather, 1987). Kekemeliği olan çocukların kendini düzenleme becerileri zayıf olduğunda, çevrelerindeki öngörülemez değişikliklere bir şekilde aşırı tepki gösteren davranışlar ile yanıt verme olasılıkları da artmaktadır. Talep ve kapasite teorisi, bu tür duygusal reaksiyonların konuşmanın motor sistemine artan motor ve duygusal talepler yerleştirebileceğini ve daha sonra kontrollü akıcı konuşma üretimi kapasitesini azaltabileceğini düşündürmektedir (Starkweather, 1987). Ayrıca, bu çocuklar dikkat kaynaklarının paylaşılması gerektiği durumlarda daha fazla zorluk çekebilir. Bu durum çocukların terapi stratejilerine ve akıcı konuşmanın üretimine yeterince dikkat etmelerini azaltabilir (Eggers vd., 2013).

Dil, konuşma ve iletişim bozukluğu olan çocukların %80'den fazlasının aynı zamanda öz-düzenleme becerileri konusunda da zorluklar yaşadığı görülmektedir (Cantwell ve Baker, 1991; Hyter vd., 2001). Konuşma bozukluklarından biri olan kekemelik ile ilgili yapılmış pek çok araştırmada kekemeliği olan çocukların genellikle sadece konuşma özelliklerinde değil, aynı zamanda öz-düzenleme becerilerinde de kekeme olmayan bireylere göre farklılık gösterdikleri bulunmuştur (Eggers, Luc ve Van den Bergh, 2009, 2010; Felsenfeld vd., 2010; Karrass vd., 2006; Schwenk vd., 2007). Bireylerin kekemelik şiddeti arttıkça, öz-düzenleme becerilerinde yani bireyin davranışı üzerinde çaba gerektiren kontrolün sağlanmasında daha büyük zorluklar yaşadıkları vurgulanmaktadır (Kraft vd., 2016).

Kekemelik alanında yapılmış öz-düzenleme becerilerinin alt boyutlarını inceleyen çalışmalar incelenmiştir. Joseph O'Neill ve arkadaşları (2007) tarafından yapılan çalışmada kekemelik ile ilişkilendirilen beyin devrelerindeki nörometabolik anormallikler detaylı şekilde incelenmiştir. Bunun sonucunda kekemeliği olan bireylerde konuşma üretimi, dikkat ve duyguların öz-düzenlemesinin sağlandığı beyin devrelerinde anormalliklerin daha göze çarpan olduğu gösterilmektedir.

Alanyazında kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveynleriyle yürütülmüş çalışmalar da mevcuttur. Kekemeliği olan ve olmayan çocukların ebeveynleri tarafından

yapılan değerlendirmeler, kekemeliği olan çocukların çalışma belleği, bilişsel esneklik ve genel yürütücü işlevler konularında kekemeliği olmayan çocuklara göre daha düşük yetkinlik seviyelerine sahip olduklarını işaret etmektedir. Kekemeliği olan çocukların, klinik içi değerlendirme sonuçlarına göre yürütücü işlevlerle ilişkilendirilen görevlerde, kekemeliği olmayan akranlarına kıyasla 2½ ila 7 kat daha fazla anlamlı zorluklar sergileme olasılıkları bulunmaktadır (Ntourou, Anderson ve Wagovich, 2018).

Öz-düzenlemenin davranışsal düzenleme alt boyutunun değerlendirildiği Hareket ve Zaman Kontrol Sınavı'nda (HTKS) gelişimsel kekemeliği olan çocukların kekemeliği olmayan gruba göre daha düşük performans sergiledikleri belirtilmiştir. Ebeveynlerin değerlendirmeleri göz önünde bulundurulduğunda yalnızca kekemeliği olmayan grup için yürütücü işlevler ve çalışma belleği ile alıcı ve ifade edici dil dağarcığı anlamlı ve orta derecede pozitif yönde anlamlı ilişkiler göstermektedir (McClelland vd., 2007).

Bu tür modellerin en çok vurguladığı nöroplastisitenin doğası göz önüne alındığında, erken müdahalenin ve tedavi sonuçlarını etkileyebilecek bireysel faktörleri dikkate almanın önem arz ettiğini söylemek mümkündür (Chang vd., 2008). Kekemelik terapisinin başarısının, her çocuk için aynı şekilde olmadığı, çocuğun bireysel farklılıkları, terapiye katılım isteği ve terapist-çocuk ilişkisine bağlı olarak değişkenlik gösterebileceğine dikkat çekilmektedir (De Sonneville-KoeDoot vd., 2015; Smith & Weber, 2016; Yaruss vd., 2006). Bu durumun, doğrudan ve dolaylı kekemelik müdahalelerinin etkililiğini karşılaştıran bir çalışmada da bu şekilde olduğu görülmektedir (de Sonneville-Komoedoot vd., 2015). Her iki terapi yaklaşımında da terapi alan çocukların ortalama %26'sının (176'dan 46'sı) müdahaleden 18 ay sonra hala terapiye ihtiyaç duydukları gözlemlenmiştir. Terapi yaklaşımı (yani, doğrudan veya dolaylı), yaş, kekemelik şiddeti ve kekemelik başlangıç yaşı arasındaki etkileşimlerin incelendiği bir araştırmada kekemelik terapisine yanıt vermeyen çocuklar için daha kalıcı ve etkili sonuçlar elde edilmek üzere başka faktörlere de bakılması gerekliliğine işaret edilmektedir (De sonneville-Koeedoot vd., 2015).

Alanyazında kekemeliği olan bireylerin bilişsel becerilerinin ele alındığı birçok araştırmanın çelişkili bulgularına rağmen, kekemeliği olan kişilerin kısa süreli bellek, inhibisyon (ketleme) ve bilişsel esneklik konularında zayıf oldukları öne sürülmüştür. Yürütücü işlevler ve özgün süreçler arasındaki bağlantılar, özellikle dil ile karşılıklı

olarak etkileşimli olduğundan, kekemeliği olan bireylerin temel olarak yürütücü işlevler ve genel bilişsel süreçlerdeki (örneğin, dikkat) zayıflıkların, gelişimsel kekemeliğin karmaşıklığını açıklamada mantıklı bir açıklama sunabileceğini düşündürmektedir. Bu aynı zamanda, kekemeliğin bireyler arasındaki farklılık gösteren bir özellik olduğu gerçeğini de desteklemektedir (Anderson ve Ofoe, 2019).

Kekemeliği olan çocuklar, kekemeliği olmayan akranlarına göre duygusal olarak daha tepkisel, duygularını ve dikkatlerini düzenlemede daha az kontrol sağlayabilen çocuklar olarak görülebilmektedir (Karrass vd., 2006). Kekemeliği ve belirlenmiş bir gecikmiş dil-konuşması olan çocuklarla yapılmış bir çalışmada zayıf öz-düzenleme becerileri görülen çocukların davranış ve kaygı bozukluklarının yanında arkadaşlık kurmada da güçlük yaşadıkları belirtilmiştir (Richels vd., 2013).

Kekemeliği olan çocuklarla yapılmış bu gibi çalışmalar, uygulanan terapilerin daha etkili olabilmesi için çeşitli yaklaşım tekniklerinin terapiye dahil edilebileceğini düşündürmüştür. Erken dönem kekemelik terapilerinde öz-düzenleme becerilerine özellikle önem verilmektedir; çünkü çocuk kekemelik davranışını inhibe etmede ve klinikte ve klinik dışında terapi stratejilerine katılım sağlamada öz-düzenleme becerilerini kullanmaktadır (Eggers vd., 2013).

3. YÖNTEM

Bu bölümde çalışmanın araştırma modeli, katılımcılar, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin istatistiksel analizlerine dayalı bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Kekemeliği olan ve olmayan 4-6 yaş arası çocukların öz-düzenleme becerilerini inceleyen bu karşılaştırmalı çalışma, betimsel araştırma modeliyle planlanmıştır. Bu bağlamda çalışmanın bağımsız değişkenleri; cinsiyet, yaş, anne ve baba yaşı, grup (kekemeliği olan/olmayan) ve kekemelik şiddeti iken bağımlı değişkenleri ise Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğinden ve Okul Öncesi Öz-Düzenleme Ölçeğinden çocukların aldıkları puanlardır.

3.2. Katılımcılar

Çalışmanın katılımcı grubunu kekemeliği olan ve olmayan 4-6 yaş arası toplamda 24 çocuk ve ebeveynleri oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan kekemeliği olmayan çocukların (n= 14) araştırmaya dahil edilmesinde aşağıdaki ölçütler dikkate alınmıştır:

1. Anadili Türkçe olma,
2. Tek dilli olma,
3. 4-6 yaş arasında olma,
4. Kekemelik tanısı almamış ve kekelemiyor olma,
5. Duyusal, nöropsikiyatrik bir sorunu olmama.

Çalışmadaki kekemeliği olan çocukların (n= 10) dahil edilmesinde ise şu kriterler gözetilmiştir:

1. Anadili Türkçe olma,
2. Tek dilli olma,
3. 4-6 yaş arasında olma,
4. Kekemelik tanısı almış olma,
5. Ebeveyn tarafından alınan beyana göre duyusal, nöropsikiyatrik bir sorunu olmama,

6. Kekemeliğin konuşmayla ilgili gelişimsel ya da duygusal eksiklikler, nörolojik kökenli bir durum ile (örneğin: inme, tümör, yaralanma) birlikte akıcılık bozukluğuna ya da sağlık durumuna bağlı olmaması.

Araştırmaya dahil edilen katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılarak seçilmiştir. Amaçlı örnekleme yöntemi altındaki ölçüt örnekleme yöntemi, katılımcıların araştırma sorularıyla ilgili olarak belirlenen özelliklere sahip kişiler, nesnelere, olaylar veya durumlardan oluşturulduğu bir örnekleme yöntemidir. Bu bağlamda, çalışmaya kekemeliği olan ve olmayan çocuklar dahil edilmiştir. Bu yöntem, çalışmanın amacına bağlı olarak araştırma sorularının derin ve zengin bir şekilde açıklanması için kullanılmaktadır (Büyüköztürk, 2012; Tarhan, 2015). Katılımcılar, 4-5 ve 5-6 olmak üzere iki yaş grubuna ayrılmıştır. Her yaş grubunda cinsiyete göre eşit dağılım sağlanmaya çalışılmıştır. Çalışmada yer alan çocukların demografik bilgilerine Tablo 3.1’de yer verilmiştir.

Tablo 3.1. 4-6 Yaş aralığındaki kekemeliği olan ve olmayan çocukların demografik bilgileri

	Kekemeliği olmayanlar (n=14)	Kekemeliği olanlar (n=10)
	Ort.±SS veya n (%)	Ort.±SS veya n (%)
Cinsiyet		
Kız	6 (42,9)	4 (40)
Erkek	8 (57,1)	6 (60)
Yaş (Ay)	57,21±6,7	57,1±5,5
Anne yaş	33,79±5,9	33,8±5,3
Anne eğitim durumu		
İlkokul	2 (14,3)	0 (0)
Ortaokul	2 (14,3)	1 (10)
Lise	1 (7,1)	1 (10)
Üniversite	9 (64,3)	8 (80)
Baba yaş	36,21±6,2	37,1±5,3
Baba eğitim durumu		
Okur-yazar değil	2 (14,3)	0 (0)
Ortaokul	1 (7,1)	1 (10)
Lise	2 (14,3)	1 (10)
Üniversite	9 (64,3)	8 (80)

Tablo 3.1'e göre, çalışmaya katılan çocuklardan kekemeliği olmayanların 6'sı (%42,9) kız, 8'i (%57,1) erkek, kekemeliği olanların ise 4'ü (%40) kız, 6'sı (%60) erkektir. Kekemeliği olmayan çocukların yaş ortalaması $57,21 \pm 6,7$ ay; kekemeliği olanların yaş ortalaması ise $57,1 \pm 5,5$ aydır. Kekemeliği olmayanların anne yaş ortalaması $33,79 \pm 5,9$; kekemeliği olanların anne yaş ortalaması ise $33,8 \pm 5,3$ 'tür. Kekemeliği olmayan çocukların annelerinin 2'si (%14,3) ilkokul, 2'si (%14,3) ortaokul, 1'i (%7,1) lise, 9'u da (%64,3) üniversite mezunudur. Kekemeliği olan çocukların annelerinin 1'i (%10) ortaokul, 1'i (%10) lise, 8'i de (%80) üniversite mezunudur. Kekemeliği olmayan çocukların babalarının yaş ortalaması $36,21 \pm 6,2$; kekemeliği olanların babalarının yaş ortalaması ise $37,1 \pm 5,3$ 'tür. Kekemeliği olmayan çocukların babalarının 2'si (%14,3) okur-yazar değilken, 1'i (%7,1) ortaokul, 2'si (%14,3) lise, 9'u da (%64,3) üniversite mezunudur. Kekemeliği olan çocukların babalarının 1'i (%10) ortaokul, 1'i (%10) lise, 8'i de (%80) üniversite mezunudur. Kekemeliği olmayan çocukların tamamı okula gidiyor iken, akıcılığı olanların 1'i (%10) okula gitmiyor iken, 9'u (%90) okula gitmektedir.

3.3. Veri Toplama Tekniği ve Aracı

Araştırma kapsamında veri toplama ihtiyacını karşılamak amacıyla 4 farklı veri toplama aracı kullanılmıştır. Bu araçlar şu şekildedir; Katılımcı Bilgi Formu, Veli Onam Formu, 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği-Anne formu (Erol ve İvrendi, 2018) ve Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği (Fındık-Tanrıbuyurdu, 2012). Kekemelik sıklığı araştırmacı tarafından hesaplanmıştır.

3.3.1. Veli Onam Formu

Mevcut tez çalışmasının yazarı tarafından hazırlanan Veli Onam Formu, çalışmaya ilişkin gerekli açıklamaların yer aldığı ve katılımcı çocukların çalışmaya dahil edilmesi konusunda ebeveynlerinin onamının alındığını bildiren bir formdur. Bu bağlamda, sözü edilen formda çalışmanın amacı, araştırma kapsamında uygulanacak veri toplama araçları, çalışma verilerinin sadece bilimsel amaç ile kullanılacağı ve araştırma sonunda arşivleneceği bilgilerine yer verilmiştir (EK-1). Ayrıca ebeveynlerin istemeleri halinde çocuklarının verilerini inceleyebilecekleri açıklanarak ebeveynlerden imzalı izin alınmıştır.

3.3.2. Katılımcı Bilgi Formu

Katılımcı Bilgi Formu, çalışmaya dahil edilen tüm çocukların genel profil bilgilerinin, anne-baba yaşları ile eğitim düzeylerinin sorgulandığı, bu tez çalışmasının yazarı tarafından hazırlanmış bir formdur. Formda çocukların yaşları, cinsiyetleri, dilsel gelişimleri, motor gelişimleri, kekemeliği var ise ne zaman ortaya çıktığı ve ne kadar süredir takılma yaşadıkları, takılmalarının çeşidi, daha önce terapi alıp almadıkları, başka herhangi bir dil-konuşma bozukluklarının olup olmadığı gibi maddeler yer almaktadır (EK-2).

3.3.3. Kekemelik Sıklığının Hesaplanması

Kekemelik sıklığının hesaplanması kekemeliği olan çocukların kekemelik durumlarının yüzdesinin hesaplanması için klinikte sık tercih edilen bir yöntemdir. Kekemelik sıklığının hesaplanması konuşma görevi üzerinden yapılmaktadır. Konuşma görevinin toplam hece sayısının takılınan hece sayısına göre yüzdesine bakılarak hesaplama yapılmaktadır. Konuşma görevinde takılma yüzdesinin hesaplanması için değerlendirme yapan klinisyenin kekemeliği olan çocukla sohbet ederek çocuğun yaşına uygun okul, bahsetmek istediği tatil anısı, TV programları, filmler gibi konularla çocuktan uzun cümleli konuşma çıktısı alınması hedeflenmektedir. Konuşma görevinin uzunluğunun en az 300 heceden oluşmasına dikkat edilmektedir. Konuşmadaki kekemelik sıklığının hesaplanmasında kullanılan formül aşağıdaki gibidir:

$$\text{Kekeleme durumlarının hece sayısı} \div \text{Toplam hece sayısı} \times 100 = \% \text{ KH}^1$$

3.3.4. 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği (Anne Formu)

Erol (2018) tarafından geliştirilen '4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği (Anne Formu)' toplamda 20 madde ve 4 faktör içermektedir (EK-3). Bu faktörler sırasıyla dikkat (7 madde), çalışma belleği (5 madde), engelleyici kontrol-duygu (4 madde) ve engelleyici kontrol-davranış (5 madde) olmak üzere dört başlıkta düzenlenmiştir. Ölçeğin değerlendirilmesi, maddelerin 5'li Likert tipinde puanlanması esasına dayanmaktadır. Örneğin; ölçekte yer alan maddelerden biri olan 'olayları önceliğine göre sıralar' ifadesi için puanlama şu şekildedir: '1 puan= Hiçbir Zaman', '2 puan= Nadiren', '3 puan= Bazen', '4 puan= Çoğunlukla', '5 puan= Her Zaman'. Buna

---

¹ KH= Kekelenen Hece

göre, çocukların ölçekten aldıkları yüksek puanlar öz-düzenleme becerileri açısından iyi performans sergiledikleri anlamına gelmektedir.

4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğinin güvenilirliği incelendiğinde Cronbach alfa iç tutarlılık katsayı değerinin α : .90, eş zaman geçerliğinin .84 ve test tekrar test güvenirliliğinin .77 olduğu görülmüştür. Bahsedilen ölçeğin toplam madde korelasyonunun ise .36 ile .70 arasında değiştiği tespit edilmiş ve geçerlilik açısından kabul edilebilir sınırlar içerisinde olduğu belirlenmiştir (Erol, 2018). Ölçeğin uygulaması eğitim gerektirmemekle birlikte uygulamaların yapılabilmesi için değerlendirme aracının yazarından gerekli izinler e-posta aracılığıyla alınmıştır (EK-4).

3.3.5. Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği (OÖDÖ)

Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği (OÖDÖ; Fındık-Tanrıbuyurdu, 2012), 48-72 aylık çocukların öz-düzenleme becerilerini değerlendiren bir ölçme aracı olarak tasarlanmıştır (EK-5). Preschool Self-Regulation Assessment (PSRA) bu ölçme aracının Türkçeye uyarlama çalışmasıdır (Fındık ve Yıldız, 2014). Smith-Donald ve arkadaşları tarafından geliştirilmiş olan OÖDÖ, çocukların performansına yönelik değerlendirme yapılmasını hedefleyen bir ölçme aracıdır. Ölçekte çocuğun gerçekleştirmesi beklenen görevlere ilişkin uygulayıcı rehberi ve uygulayıcı değerlendirme formu olmak üzere iki temel bölüm yer almaktadır. Ölçeğin ilk bölümünde çocukların öz-düzenleme becerilerini performansları ile değerlendirmeye yönelik 10 görev yer almaktadır. Bunlar; “Oyuncak Paketleme, Şekerleme Saklama, Oyuncak Bekleme ve Dil Üzerinde Şekerleme Tutmadır”. “Denge Tahtası”, “Kule Yapma” ve “Kalem Tıklatma” görevleri, çocukların yönergeleri takip edebilme süreçlerine işaret eden yürütücü kontrollerini ölçmek üzere uygulanmaktadır (Murray ve Kochanska, 2002; Smith-Donald vd., 2007). “Kule Toplama”, “Oyuncak Ayırma” ve “Oyuncağı Geri Verme” görevleri ise, çocukların sosyal uyum yeteneklerini değerlendirmektedir. Ölçeğin değerlendirilmesi Uygulayıcı Değerlendirme Formu üzerinde yapılmaktadır. 0’dan 3’e kadar puanlanarak kullanılan rubrik tipi bir ölçme aracıdır. Maddelerde davranış göstergeleri yer almaktadır. Uygulayıcı güvenilirliği için bazı maddelerin puanlama sistemi tersine çalışmaktadır; ancak genellikle 0 en düşük puanı, 3 ise en yüksek puanı ifade etmektedir. OÖDÖ’nün tümü değerlendirildiğinde, çocukların elde edebileceği maksimum puan 48’dir. ÖODÖ’nün Dikkat/Dürtü alt boyutu 10 maddeden oluşmaktadır. Elde edilebilecek en yüksek puan 30, Olumlu Duygu alt boyutuna ilişkin

en yüksek puan ise 18'dir. Elde edilen performans puanlarının öz-düzenleme üzerinde olumlu etki şeklinde yorumlanması, toplam puanların yüksek olması ile doğru orantılıdır. Yani elde edilen puan arttıkça öz-düzenlemenin yüksek olduğu söylenebilir.

Ölçeğin bütününde güvenilirlik katsayısı (α) .83 iken, alt boyutlarda güvenilirlik katsayısı Dikkat/Dürtü Kontrolü için .88 ve Olumlu Duygu için .80'dir. Test-tekrar test güvenilirliğine ilişkin korelasyon katsayısı ise .86 olarak saptanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, OÖDÖ'nün Türkiye'deki 4-6 yaş arası çocukların öz-düzenleme becerilerinin değerlendirilmesi için geçerli ve güvenilir bir araç olduğu bulunmuştur (Fındık ve Yıldız, 2014). Sözü edilen değerlendirme aracı uygulama sertifikası gerektirmektedir. Bu kapsamda, mevcut tez çalışmasının yazarı gerekli eğitimi 04.11.2022 tarihinde alarak uygulayıcı yetkinlik belgesini elde etmiştir (EK-6).

3.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma kapsamındaki veri toplama aşaması başlamadan çalışmadaki veri toplama araçlarının kekemeliği olan ve olmayan çocuklara uygulanabilmesi için Anadolu Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan etik onay alınmıştır (28.06.2022 tarihli Protokol no. 331041) (EK-7). Etik kurul onayı alındıktan sonra uygulamaların yürütüleceği Dil ve Konuşma Bozuklukları Eğitim Araştırma ve Uygulama Merkezi'nden (DİLKOM) (09.01.2023 tarihli Sayı no.468439) (EK-8) gerekli izin yazıları temin edilmiştir. Veriler; DİKOM, Bilecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi ve Eskişehir Bahar Çocuk Evinden toplanmıştır.

Gerekli izin ve eğitimlerin alınmasını takiben araştırma süreci katılımcı çocukların ailelerinin veri toplama süreci hakkında bilgilendirilmesi ile başlamıştır. Çalışmaya katılımı kabul eden annelerden veli onam formunu imzalamaları ve katılımcı bilgi formunu doldurmaları istenmiştir. Ardından ebeveynlere 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği yüz yüze mevcut çalışmanın araştırmacısı tarafından uygulanmıştır. Katılım kriterlerini karşılayan çocuklar kekemeliği olma durumuna göre deney veya kontrol grubuna atanmışlardır. Kekemeliği olan grubun kekemelik sıklığı araştırmacı tarafından hesaplanmıştır. Katılımcı çocuklarla okul, çizgi filmler, okul arkadaşları konularında karşılıklı sohbet edilerek yaklaşık 10 dakikalık ve minimum 300 hecelik bir konuşma görevi gerçekleştirilmiştir. Buna göre kekemeliği olan çocukların kekemelik sıklıkları Tablo 3.3'te sunulmuştur.

Tablo 3.2. *Kekemeliği olan çocukların kekemelik sıklıkları*

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Kekemelik Sıklığı (%KH)
1.	4	E	6,4
2.	4	E	0,5
3.	4	E	8,3
4.	4	E	7,7
5.	4	K	10,8
6.	4	K	12,2
7.	4	K	0,27
8.	5	E	3,3
9.	5	E	11,7
10.	5	K	8,4

Araştırmaya dahil edilen 24 çocuğa OÖDÖ bireysel olarak uygulanmıştır. Uygulama ortamı, araştırmacı tarafından ölçeğin yönergelerine uygun olacak şekilde düzenlenmiştir. Ölçekte belirtilen malzeme listesine uygun olarak temin edilen materyaller, uygulama sırasına göre uygulayıcının erişebileceği şekilde düzenlenmiştir. Uygulama yapılacak odanın sessiz ve sakin olmasına özen gösterilmiştir. Ölçekte bulunan görevler sırasıyla çocuğa araştırmacı tarafından yöneltilmiştir. Uygulama sırasında araştırmacı, çocuğun performansına göre kodlama sayfası bölümünü doldurmuştur. Uygulama sürecince araştırmacı çocuğu cesaretlendirici, sohbet başlatıcı eylemler yapmamıştır; ancak çocuk sohbet etmek isterse uygun şekilde yanıt verilmiştir. OÖDÖ'nün uygulanma süresi yaklaşık 25 dakika sürmüştür.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında toplanan tüm veriler Excel tablosuna kodlanmış, ardından IBM SPSS Statistics 26 paket programına aktarılmıştır. İstatistiksel analizler bu program aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizinde öncelikle verilerin normal dağılımında olup olmadıkları sınanmış, ardından verilerin dağılım durumuna göre parametrik olan ve olmayan testlerden yararlanılmıştır. Çalışmanın istatistiksel analizleri için IBM SPSS 26.0 paket programı kullanılmıştır. Çalışmaya katılan çocukların gruplarına göre demografik verilerinin ve öz-düzenleme ile anne formu

puanlarının betimsel istatistikleri (frekans, yüzde, ortanca, ortalama, standart sapma, min-maks değerler) hesaplanmıştır. Kekemeliği olan ve olmayan çocukların öz-düzenleme ve anne formu puanlarının karşılaştırılmasında normal dağılan parametreler için bağımsız örneklemler t test, normal dağılmayan parametreler için ise Mann Whitney U test kullanılmıştır. Tüm ilişki analizlerinde normal dağılan parametreler için Pearson Korelasyon Analizi, normal dağılmayan parametreler için ise Spearman Korelasyon analizleri kullanılmıştır. Parametrelerin dağılımının normal dağılıp dağılmadığı, Shapiro Wilk testi kullanılarak belirlenmiştir. Tüm istatistiksel analizler %95 güven aralığında gerçekleştirilmiş olup, anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak değerlendirilmiştir.

4. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde, kekemeliği olan ve olmayan çocukların 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği ve Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeğinden aldıkları puanlara, sözü edilen puanların gruplar arasında karşılaştırılmasına, çocukların aldıkları puanların yaş ve cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğine ve kekemeliği olan gruptaki çocukların kekemelik sıklığı ile ilişkisine ilişkin istatistiksel analiz bulguları yer almaktadır. Bulgular, araştırma sorularının sırası gözetilerek sunulmuştur.

4.1. Kekemeliği Olan ve Olmayan Çocukların OÖDÖ'den Aldıkları Toplam Puanların Analizine İlişkin Bulgular

Bu bölümde, kekemeliği olan ve olmayan çocukların OÖDÖ aracından aldıkları toplam puanlar, olumlu duygu alt boyutundan ve dikkat/dürtü alt boyutundan aldıkları puanlar incelenmiştir. OÖDÖ, 0-3 arasında puanlama gerektiren 16 maddeden oluşan bir araçtır. Bu bağlamda, OÖDÖ'den alınabilecek maksimum puan 48'dir. OÖDÖ'nün Dikkat/Dürtü alt boyutu 10 maddeden oluşmaktadır ve bu bölümden alınabilecek en yüksek puan 30; 6 maddeden oluşan Olumlu Duygu alt boyutundan alınabilecek en yüksek puan ise 18'dir. OÖDÖ'den alınan toplam puan artışı öz-düzenleme becerisinde iyi performans gösterildiği şeklinde yorumlanabilir.

Kekemeliği olan ve olmayan çocukların OÖDÖ'den aldıkları toplam puanlar betimsel olarak analiz edilmiş ve minimum, maksimum, ortalama ve standart sapma değerlerine Tablo 4.1'de yer verilmiştir. Shapiro Wilk normalite testi ile verilerin normal dağılım gösterip göstermediği test edilmiştir. Kekemeliği olan ve olmayan çocukların OÖDÖ toplam puanları ile Olumlu Duygu ve Dikkat/Dürtü alt boyut puanlarının normal dağılım gösterdikleri gözlenmiştir ($p>0,05$). Bu nedenle, gruplar arası karşılaştırmalarda bağımsız örneklem t test kullanılmıştır.

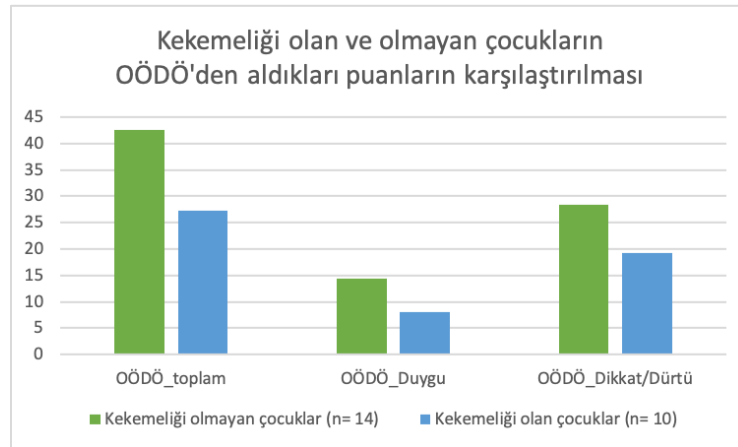
Tablo 4.1. Kekemeliği olan ve olmayan çocukların OÖDÖ toplam, Olumlu Duygu alt boyutu ve Dikkat/Dürtü alt boyutu puanlarının betimsel ve gruplar arası karşılaştırma sonuçları

OÖDÖ formu	Kekemeliği olmayanlar (n=14)		Kekemeliği olanlar (n=10)		p
	Min-Maks	Ort.±SS	Min-Maks	Ort.±SS	
OÖDÖ toplam puan	35-48	42,64± 4,9	11-39	27,3±8,9	0,0001**
Olumlu Duygu alt boyutu	10-18	14,43±2,9	0-15	8,1±4,8	0,001**
Dikkat/Dürtü alt boyutu	23-35	28,43±3,4	8-29	19,2±6,9	0,002**

** p<0,01

Tablo 4.1'e göre, kekemeliği olmayan çocukların OÖDÖ'den aldıkları toplam puan 42,64± 4,9 (min.= 35, max= 48), Olumlu Duygu alt boyutundan aldıkları puan 14,43±2,9 (min.= 10, max= 18), Dikkat/Dürtü alt boyutundan aldıkları puan 28,43±3,4 (min.= 23, max= 35) olarak; kekemeliği olan çocukların ise OÖDÖ'den aldıkları toplam puan 27,3±8,9 (min.= 11, max.= 39), Olumlu Duygu alt boyutundan aldıkları puan 8,1±4,8 (min.= 0, max.= 15), Dikkat/Dürtü alt boyutundan aldıkları puan 19,2±6,9 (min.= 8, max.= 29) olarak bulunmuştur.

Yürütülen analizler sonucunda, çalışmaya katılan kekemeliği olmayan ile kekemeliği olan çocukların OÖDÖ toplam puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmaktadır (t=5,407; p=0,0001<0,01). Buna göre, kekemeliği olmayan çocukların OÖDÖ toplam puanları, kekemeliği olan çocukların OÖDÖ toplam puanlarından anlamlı olarak daha yüksektir. Gruplar arasındaki fark görsel olarak Şekil 3.1'de sunulmuştur.

Şekil 3.1. Kekemeliği olan ve olmayan çocukların OÖDÖ puanlarının karşılaştırılması

Çalışmada yer alan kekemeliği olmayan ile kekemeliği olan çocukların Olumlu Duygu alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur ($t=4,057$; $p=0,001<0,01$). Buna göre, kekemeliği olmayan çocukların Olumlu Duygu alt boyutu puanları, kekemeliği olan çocukların Olumlu Duygu alt boyutu puanlarından anlamlı olarak daha yüksektir.

Tablo 4.1’de görüldüğü üzere, çalışmada yer alan kekemeliği olmayan ile kekemeliği olan çocukların Dikkat/Dürtü alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu gözlenmiştir ($t=3,929$; $p=0,002<0,01$) Kekemeliği olmayan çocukların Dikkat/Dürtü kontrolü alt boyutu puanları, kekemeliği olan çocukların Dikkat/Dürtü alt boyutu puanlarından anlamlı olarak daha yüksektir.

4.2. Kekemeliği Olan ve Olmayan Çocukların 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğinden Aldıkları Puanlara İlişkin Bulgular

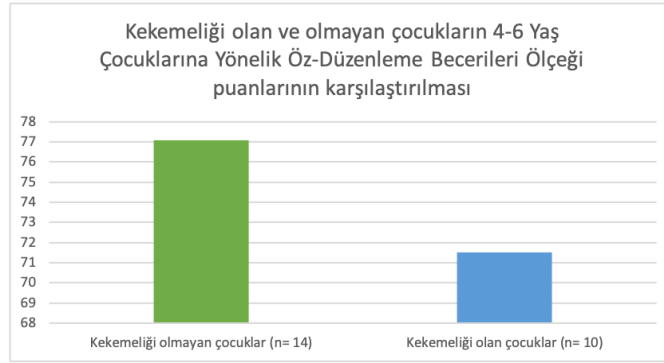
Bu bölümde, kekemeliği olan ve olmayan çocukların ‘4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğinden’ aldıkları puanlar incelenmiştir. Sözü edilen ölçek, toplamda 20 madde içermektedir. Ölçekte yer alan maddeler 5’li Likert tipinde puanlanarak hesaplanmaktadır (1= Hiçbir zaman, 5= Her zaman). Ölçekten alınabilecek minimum puan 20 iken maksimum puan 100’dür. Katılımcıların ölçekten yüksek puan almaları öz-düzenleme becerilerinde iyi performans gösterdikleri şeklinde yorumlanmaktadır.

Çocukların ölçekten aldıkları puanların minimum, maksimum, ortalama ve standart sapma değerleri betimsel olarak analiz edilerek Tablo 4.2’de sunulmuştur. Katılımcı çocukların ölçekten aldıkları puanların normal dağılımda olup olmadıkları Shapiro Wilk normalite testi ile sınanmış olup verilerin normal dağılımda oldukları saptanmıştır ($p>0,05$). Bu sebeple gruplar arası karşılaştırmalarda bağımsız örneklem için t test kullanılmıştır (Tablo 4.2).

Tablo 4.2. Kekemeliği olan ve olmayan çocukların 4-6 yaş çocuklarına yönelik öz-düzenleme becerileri ölçeğinden aldıkları toplam puanların betimsel ve gruplar arası karşılaştırma sonuçları

	Kekemeliği olmayanlar (n=14)		Kekemeliği olanlar (n=10)		p
	Min-Maks	Ort.±SS	Min-Maks	Ort.±SS	
4-6 Yaş Çocuklarına					
Yönelik Öz-Düzenleme	54-92	77,07±12,9	61-90	71,5±8,8	0,25
Becerileri Ölçeği puan					

Tablo 4.2'ye bakıldığında, kekemeliği olmayan çocukların 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğinden aldıkları puanların 77,07±12,9 (min.= 54, max= 92); kekemeliği olan çocukların aldıkları puanların ise 71,5±8,8 (min.= 61, max= 90) olduğu görülmüştür. Yapılan analizler sonucunda kekemeliği olmayan ile kekemeliği olan çocuklar arasında 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğinden alınan puanlar açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmamıştır ($p>0,05$). Her ne kadar kekemeliği olmayan çocukların ölçekten aldıkları puanlar kekemeliği olan çocukların aldıkları puanlardan yüksek olsa da aralarındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı değildir (Şekil 3.2).

Şekil 3.2. Kekemeliği olan ve olmayan çocukların 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği puanlarının karşılaştırılması

4.3. Kekemeliği Olan ve Olmayan Çocukların OÖDÖ'den Aldıkları Puanlar ile Yaş Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Bu bölümde, kekemeliği olan ve olmayan çocukların OÖDÖ aracından aldıkları puanlar ile yaş değişkeni arasındaki ilişki incelenmiştir. Shapiro Wilk normalite testine göre normal dağılım gösteren parametrelerin ($p>0,05$) ilişki analizinde Pearson analizi,

normal dağılım göstermeyen ($p<0,05$) parametrelerin ilişki analizinde ise Spearman Korelasyon Analizi kullanılmıştır.

Kekemeliği olmayan çocukların OÖDÖ puanları ile yaş arasındaki ilişkinin Spearman Korelasyon Analizi sonuçları Tablo 4.3'te sunulmuştur.

Tablo 4.3. *Kekemeliği olmayan çocukların OÖDÖ toplam puanları ile yaş arasındaki ilişkinin Spearman Korelasyon Analizi Sonuçları*

	Kekemeliği olmayan çocuklar (n = 14)	
	r	p
OÖDÖ toplam puan	-0,442	0,113
Olumlu Duygu alt boyutu	-,562	0,037*
Dikkat/Dürtü	-0,213	0,465

*: $p<0,05$

Tablo 4.3'te görüldüğü üzere, kekemeliği olmayan çocukların yaşları ile Olumlu Duygu alt boyutu puanları arasındaki Spearman Korelasyon Analizi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı, negatif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir ($r=-0,562$; $p=0,037<0,05$). Kekemeliği olmayan çocukların yaşları ile OÖDÖ toplam ve Dikkat/ Dürtü alt boyutu puanları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0,05$).

Kekemeliği olan çocukların OÖDÖ toplam puanları ile yaş arasındaki ilişkinin Spearman Korelasyon Analizi sonuçlarına Tablo 4.4'te yer verilmiştir.

Tablo 4.4. *Kekemeliği olan çocukların OÖDÖ toplam puanları ile yaş arasındaki ilişkinin Spearman Korelasyon analizi sonuçları*

	Kekemeliği olan çocuklar (n = 10)	
	r	p
OÖDÖ toplam puan	-0,209	0,563
Olumlu Duygu alt boyutu	-0,478	0,162
Dikkat/Dürtü	0,061	0,867

Tablo 4.4 incelendiğinde kekemeliği olan çocukların yaşları ile OÖDÖ'den elde ettikleri puanlar arasındaki Pearson Korelasyon Analizi sonucuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki gözlenmemiştir ($p>0,05$).

4.4. Kekemeliği Olan ve Olmayan Çocukların 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğinden Aldıkları Puanlar ile Yaş Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Bu bölümde, kekemeliği olan ve olmayan çocukların 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğinden aldıkları toplam puanlar ile yaşları arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan normalite testi sonucunda normal dağılım gösteren değişkenlerin (Shapiro Wilk normalite testi; $p>0,05$) ilişki analizinde Pearson analizi, normal dağılım göstermeyen ($p<0,05$) değişkenlerin ilişki analizinde ise Spearman Korelasyon Analizi kullanılmıştır (Tablo 4.5).

Tablo 4.5. Kekemeliği olan ve olmayan çocukların 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği puanları ile yaş arasındaki ilişkinin Spearman ve Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği puan	Kekemeliği olmayan çocuklar (n= 14)	Kekemeliği olanlar çocuklar (n= 10)
r	-0,327	0,067
p	0,254	0,853

Tablo 4.5'e göre çalışmaya katılan kekemeliği olan ve olmayan çocukların yaşları ile 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği puanları arasında Spearman ve Pearson Korelasyon Analizine göre istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0,05$).

4.5. Kekemeliği Olan ve Olmayan Çocukların OÖDÖ'den Aldıkları Puanlar ile Cinsiyetler Arası Farka Yönelik Bulgular

Bu bölümde, kekemeliği olan ve olmayan çocukların OÖDÖ'den aldıkları puanlar ile cinsiyetler arasındaki farklar incelenmiştir. Çocukların ölçekten aldıkları toplam ve alt boyut puanlarının minimum, maksimum, ortalama ve standart sapma değerleri betimsel olarak analiz edilerek sunulmuştur.

İlk olarak katılımcı çocukların ölçekten aldıkları puanların normal dağılımda olup olmadıkları Shapiro Wilk normalite testi ile sınanmıştır ($p>0,05$). Çalışmaya katılan tüm

çocukların OÖDÖ puanları ile Olumlu Duygu alt boyutu puanlarının normal dağılım gösterdikleri gözlenmiştir ($p>0,05$). Bu nedenle cinsiyete göre karşılaştırmalarda bağımsız örneklem için t test kullanılmıştır. Yapılan Shapiro wilk normalite testi sonucunda çalışmaya katılan çocukların Dikkat/Dürtü alt boyutu puanlarının normal dağılım göstermediği belirlenmiştir. Bu sebeple, cinsiyete göre istatistiksel olarak karşılaştırmalarda Mann Whitney U testi kullanılmıştır.

Kekemeliği olmayan çocukların OÖDÖ toplam ve alt boyut puanlarının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığına yönelik Mann Whitney U analizi sonuçları Tablo 4.6’da sunulmuştur.

Tablo 4.6. Kekemeliği olmayan çocukların OÖDÖ toplam ve alt boyut puanlarının cinsiyetler arasındaki farkına yönelik Mann Whitney U Testi sonuçları

Kekemeliği olmayanlar	Kız (n=6)			Erkek (n=8)			p
	Ortanca	Min-Maks	Ort.±SS	Ortanca	Min-Maks	Ort.±SS	
OÖDÖ toplam puan	47,5	41-48	46,17±2,8	38,5	35-48	40±4,6	0,026*
Olumlu Duygu alt boyutu	17	11-18	16,17±2,6	12,5	10-18	13,13±2,4	0,09
Dikkat/Dürtü alt boyutu	30	28-32	30±1,3	26,5	23-35	27,25±4	0,104

*: $p<0,05$

Tablo 4.6’ya bakıldığında, kekemeliği olmayan kız çocuklarının OÖDÖ’den aldıkları toplam puanın $46,17±2,8$ (min= 41, max= 48), Olumlu Duygu alt boyutundan aldıkları puanın $16,17±2,6$ (min= 11, max= 18), Dikkat/Dürtü alt boyutundan aldıkları puanın $30±1,3$ (min= 28, max= 32) olduğu; kekemeliği olmayan erkek çocuklarının OÖDÖ’den aldıkları toplam puanın $40±4,6$ (min= 35, max= 48), Olumlu Duygu alt boyutundan aldıkları puanın $13,13±2,4$ (min= 10, max= 18), Dikkat/Dürtü alt boyutundan aldıkları puanın 23-35 (min= 23, max= 35) olduğu bulunmuştur.

Yapılan analizler sonucunda kekemeliği olmayan çocukların OÖDÖ’den aldıkları puanların cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı gözlenmiştir (Mann Whitney U test; $U=7$; $Z=-2,222$ $p=0,026<0,05$). Buna göre, kız çocuklarının OÖDÖ toplam puanları, erkek çocuklarının OÖDÖ toplam puanlarından anlamlı olarak daha yüksektir. Kekemeliği olmayan çocukların Olumlu Duygu alt

boyutundan ve Dikkat/Dürtü alt boyutundan aldıkları puanların ise cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir (Mann Whitney U test; $p>0,05$).

Çalışmada yer alan kekemeliği olan çocukların OÖDÖ toplam ve alt boyut puanlarının cinsiyete göre farklılaşp farklılaşmadığına yönelik Mann Whitney U analizi sonuçları Tablo 4.7’de gösterilmiştir.

Tablo 4.7. Kekemeliği olan çocukların OÖDÖ toplam ve alt boyut puanlarının cinsiyetler arasındaki farkına yönelik Bağımsız Örneklem T Testi sonuçları

Kekemeliği olanlar	Kız (n=4)			Erkek (n=6)			p
	Ortanca	Min-Maks	Ort.±SS	Ortanca	Min-Maks	Ort.±SS	
OÖDÖ toplam puan	34	26-39	33,25±6,3	23,5	11-35	23,33±8,5	0,083
Olumlu Duygu alt boyutu	11,5	4-15	10,5±5,1	7,5	0-11	6,5±4,2	0,211
Dikkat/Dürtü alt boyutu	25	12-29	22,75±7,5	17	8-24	16,83±5,9	0,197

Tablo 4.7’de belirtildiği üzere, kekemeliği olan kız çocukların OÖDÖ’den aldıkları toplam puanların 33,25±6,3 (min= 26, max= 39), Olumlu Duygu alt boyutundan aldıkları puanların 10,5±5,1 (min= 4, max= 15), Dikkat/Dürtü alt boyutundan aldıkları puanların 22,75±7,5 (min= 12, max= 29) olduğu; erkek çocukların ise 23,33±8,5 (min= 11, max= 35), Olumlu Duygu alt boyutundan aldıkları puanların 6,5±4,2 (min= 0, max= 11), Dikkat/Dürtü alt boyutundan aldıkları puanların 16,83±5,9 (min= 8, max= 24) olduğu gözlenmiştir. Bağımsız örneklem t testi sonucuna göre kekemeliği olan çocukların OÖDÖ toplam, Olumlu Duygu alt boyutu ve Dikkat/Dürtü alt boyutu puanlarının cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur ($p>0,05$).

4.6. Kekemeliği Olan ve Olmayan Çocukların 4-6 Yaş Çocuklar için Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğinden Aldıkları Puanlar ile Cinsiyetler Arası Farka Yönelik Bulgular

Bu bölümde, kekemeliği olan ve olmayan çocukların 4-6 Yaş Çocuklar için Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğinden aldıkları toplam puanlar ile cinsiyetler arasındaki fark

incelenmiştir. Öncelikle Shapiro Wilk normalite testi ile verilerin normal dağılım gösterip göstermediği test edilmiştir ($p>0,05$). Tüm çocukların ve kekemeliği olmayan grubun 4-6 Yaş Çocuklar için Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği puanları normal dağılım göstermediği için karşılaştırmalarında Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Normal dağılım gösteren değişkenler ise bağımsız örneklem t testi ile analiz edilmiştir ($p<0,05$).

Kekemeliği olmayan çocukların 4-6 Yaş Çocuklar için Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik bağımsız örneklem t testi analizi sonuçları Tablo 4.8’de sunulmuştur.

Tablo 4.8. *Kekemeliği olmayan çocukların Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği puanlarının cinsiyete göre betimsel analiz sonuçları ve cinsiyetler arasındaki farkına yönelik bağımsız örneklem t testi sonuçları*

Kekemeliği olmayanlar	Kız (n=6)			Erkek (n=8)			p
	Ortanca	Min-Maks	Ort.±SS	Ortanca	Min-Maks	Ort.±SS	
Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği puan	89	82-92	88,17±3,4	70,5	54-82	68,75±10,7	0,001**

** : $p<0,01$

Tablo 4.8 incelendiğinde kekemeliği olmayan kız çocukların 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğinden aldıkları puanların 88,17±3,4 (min= 82, max= 92); erkek çocukların ise 68,75±10,7 (min= 54, max= 82) olduğu görülmüştür. Ölçekten alınan puanların cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik bağımsız örneklem t testi sonucuna göre cinsiyetler arasında alınan puanlar açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($t=4,813$; $p=0,001<0,01$). Buna göre, kız çocuklarının 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği puanları, erkek çocuklarının 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği puanlarından anlamlı olarak daha yüksektir.

Kekemeliği olan çocukların 4-6 Yaş Çocuklara Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik bağımsız örneklem t testi analizi sonuçları Tablo 4.9’da sunulmuştur.

Tablo 4.9. Kekemeliği olan çocukların Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği puanlarının cinsiyete göre betimsel analiz sonuçları ve cinsiyetler arasındaki farkına yönelik bağımsız örneklem için t test sonuçları

Kekemeliği olanlar	Kız (n=4)			Erkek (n=6)			p
	Ortanca	Min-Maks	Ort.±SS	Ortanca	Min-Maks	Ort.±SS	
Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği puan	76	69-90	77,75±9,4	67	61-76	67,33±6	0,062

Tablo 4.9'a göre, kekemeliği olan kız çocukların 4-6 Yaş Çocuklara Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğinden aldıkları puanlar 77,75±9,4 (min.= 69, max= 90) iken erkek çocukların aldıkları puanlar 67,33±6 (min.= 61, max= 76) olarak bulunmuştur. Kekemeliği olan çocukların Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bağımsız örneklem için t testi analiz sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (p>0,05).

4.7. Kekemeliği olan çocukların kekemelik sıklığı ile Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği (OÖDÖ) ve 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğinden (Anne Formu) Aldıkları Puanlar Arası Farka Yönelik Bulgular

Bu bölümde, kekemeliği olan çocukların kekemelik sıklıkları ile Öz-düzenleme Becerileri Ölçeği ve OÖDÖ puanları incelenmiştir. Pearson Korelasyon Analizi kullanılarak parametrelere ilişkin analizler yürütülmüştür (Tablo 4.10).

Tablo 4.10. Kekemeliği olan çocukların kekemelik sıklıkları ile 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği ve OÖDÖ toplam puanları arasındaki ilişkinin Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

		Kekemelik sıklığı (%)	OÖDÖ_toplam	OÖDÖ_Olumlu/Duygu	OÖDÖ_Dikkat/Dürtü	Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği
Kekemelik sıklığı (%)	r	1	0,472	-0,187	,744*	0,275
	p		0,168	0,605	0,014	0,443
	N	10	10	10	10	10
OÖDÖ_toplam	r		1	,649*	,849**	0,593
	p			0,042	0,002	0,071
	N		10	10	10	10
OÖDÖ_Olumlu Duygu	r			1	0,149	0,526
	p				0,682	0,118
	N			10	10	10
OÖDÖ_Dikkat/Dürtü	r				1	0,405
	p					0,245
	N				10	10
Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği	r					1
	p					
	N					10

*: p<0,05; **: p<0,01

Tablo 4.10'da görüldüğü üzere, Pearson Korelasyon analizine göre kekemeliği olan çocukların kekemelik sıklıkları ile 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği, OÖDÖ toplam ve Olumlu/Duygu alt boyutu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (p>0,05).

Kekemeliği olan çocukların kekemelik sıklığı ve OÖDÖ'nün Dikkat/Dürtü alt boyutu puanlarının Pearson Korelasyon analizine sonucuna göre ise istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönlü, yüksek düzeyde bir ilişki bulunmuştur (r=0,744; p=0,014<0,05).

5. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu çalışmada 4-6 yaş arası kekemeliği olan ve olmayan çocukların Okul Öncesi Öz-Düzenleme Ölçeği (OÖDÖ) ve 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması amaçlanmıştır. Bu bağlamda, çalışmaya katılan çocukların sözü edilen ölçeklerden aldıkları puanlar gruba, cinsiyete, yaşa ve kekemeliği olan çocukların ek olarak kekemelik sıklık yüzdesine göre incelenmiştir. Bu doğrultuda, katılımcı çocuklara ve ebeveynlerine veli onam formu, kişisel bilgi formu, OÖDÖ, 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği (Anne Formu) uygulanmıştır. Kekemeliği olan grup için kekemelik sıklığı araştırmacı tarafından hesaplanmıştır.

Mevcut tez çalışmasında, kekemeliği olmayan çocukların OÖDÖ ölçeğinden aldıkları puanların kekemeliği olan çocuklara göre istatistiksel açıdan anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Bu da kekemeliği olmayan çocukların öz-düzenleme becerileri açısından kekemeliği olan çocuklara göre daha iyi performans sergilediklerinin bir göstergesidir. Kekemeliği olan ve olmayan çocukların olumlu duygu alt boyutu puanları incelendiğinde, kekemeliği olmayan çocukların daha iyi performans gösterdikleri belirlenmiştir. Yine aynı şekilde dikkat/dürtü alt boyutunda da kekemeliği olmayan çocukların daha iyi performans gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulguların alanyazındaki çalışmalardan elde edilen bulgularla paralellik gösterdiğini söylemek mümkündür (Starkweather, 1987; Cantwell ve Baker, 1991; Hyter vd., 2001; Karrass vd. 2006; Richels vd., 2013; Starkweather, 1987). Bu durumda çocuğun öz-düzenleme becerilerindeki zayıflığın negatif etkilerini hafifletmeye yönelik düzenleme stratejisinin akıcılık bozukluğu terapilerinde kullanımı önerilebilir. Bilişsel açıdan çocuğun öz-düzenlemeyle ilgili bilişsel işlevlerinin geliştirilmesine yönelik çalışmaların terapi sürecine dahil edilmesinin de olumlu sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir.

Kekemeliği olan 4-6 yaş arası çocuklarla çalışan dil ve konuşma terapistleri çocukta olumsuz duygularının tepkileri sonucunda oluşabilecek stres faktörünün belirlenmesi için sohbet etme, resim değerlendirme veya doğrudan soru sorma yöntemi tercih edebilirler. Aynı zamanda, sözü edilen yaş grubundaki kekemeliği olan çocuklarla çalışan dil ve konuşma terapistleri klinik içerisinde uyaranları azaltmaya veya ortadan kaldırmaya yönelik çevresel düzenlemeler yapabilirler (örn, terapi odasındaki oyuncak sayısını azaltmak vb.). Ayrıca çocuğun fiziksel olarak rahat

olduğundan terapist emin olmalıdır (Örneğin; postür, terapi materyaline erişim sağlama gibi) (Blair, 2010).

Mevcut çalışma kapsamında OÖDÖ'den alınan puanlar ile çocukların yaşları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelendiğinde, kekemeliği olan çocukların aldıkları puanlar ile yaşları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu durumun, örneklem büyüklüğünün (n= 10) yeterli sayıda olmamasından ve yaş gruplarının dengeli dağılmıyor olmasından kaynaklanabileceği düşünülmüştür. Kekemeliği olmayan çocukların OÖDÖ'den aldıkları puanlar ile yaşları arasındaki ilişkiye bakıldığında ise yalnızca OÖDÖ'nün alt boyutlarından Olumlu Duygu ile çocukların yaşları arasında istatistiksel açıdan anlamlı, negatif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir. Buna göre, yaş arttıkça Olumlu/Duygu alt boyutundan alınan puanların azaldığı anlamına gelmektedir. Çalışma örnekleminin küçük olması (n= 14) elde edilen sonucun genelleme yapılması açısından güvenilirliğini azaltabilmektedir. Ayrıca, çalışmaya dahil edilmiş olan çocukların yaş aralıklarının birbirine yakın olmasının ve katılımcıların anlık performanslarının bu bulgunun elde edilmesindeki faktör olabileceği düşünülmüştür. Bu durumun anlaşılabilmesi için daha kapsamlı bir değerlendirme önerilebilir. Karrass ve diğerleri (2006), kekemeliği olan çocukların duygu ve stres yönetimi konusunda yaşa bağlı olarak olumlu şekilde değişiklik gösterdiklerini ortaya koymuşlardır. Dolayısıyla, çocuğun yaşı arttıkça duygu ve stres yönetiminin daha iyi seviyede olduğu şeklinde yorum yapılabilir. Bu bulgu, kekemeliği olan küçük yaş çocuklara sahip ebeveynlerle çocuklarının yaşla birlikte duygu ve stresleriyle daha iyi baş edebilecekleri, kendilerinin de bu konuda sabırlı olmaları gerektiği gibi ifadelerle aile danışmanlığı kapsamında kendileriyle paylaşılabilir.

4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğinden elde edilen puanlar karşılaştırıldığında, kekemeliği olan ve olmayan çocuklar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bunun, söz konusu ölçeğin anne görüşüne dayalı olarak veri toplamayı sağlamasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Mevcut tez çalışmasından elde edilen bu bulgu, Erol ve İvrendi'nin (2018) çalışmasından elde edilen bulgular ile paralellik göstermekle birlikte Ntourou, Anderson ve Wagovich'in (2018) yapmış oldukları çalışma bulgularından farklıdır. Bu durumun, ebeveynlerin anne formunu doldururken dirençli yanıtlar vermiş olabilme ihtimalinin yanı sıra

araştırmamızın sınırlı sayıda katılımcı içermesinden de kaynaklanmış olabileceği düşünülmüştür.

Kekemeliği olan ve olmayan çocukların öz-düzenleme formundan aldıkları puanlar, cinsiyete göre incelendiğinde cinsiyetler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. OÖDÖ'yü geliştiren Smith-Donald ve arkadaşları (2007), Arabacı ve arkadaşı (2023) ve Fındık-Tanrıbuyurdu (2012) mevcut tez çalışmasının sonuçlarıyla örtüşen nitelikte sonuçlar ortaya koymuşlardır. Mevcut çalışmada, Olumlu Duygu alt boyutunda çocukların öz-düzenleme becerilerinin ölçeğin geneli ile paralellik göstererek cinsiyete bağlı farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır. Ancak Dikkat/Dürtü Kontrolü alt boyutunda bu durum değişmiştir; kız çocuklarının 27,1 ile 22,79 ortalama puana sahip erkek çocuklarından daha yüksek performans gösterdikleri belirlenmiştir. Bu bulgu, Ural, Akduman ve Sarıbaş'ın (2020) ve Yaralı ve Aytar'ın (2017) yaptıkları çalışmalarda kız çocuklarının erkek çocuklarına göre daha üst düzeyde öz-düzenleme becerileri göstermektedir bilgisiyle örtüşmektedir. Bu durumda, cinsiyet temelinde ortaya çıkan farklılığı anlamak için öz-düzenleme becerilerinin incelendiğinde; Aylar'ın 2021 tarihli çalışmasında belirttiği üzere öz-düzenleme bireysel bir süreç olmasına rağmen bunun sosyo-kültürel etmenlerden de etkilenebileceği düşünülmektedir (Aylar, 2021). Bu etkilere örnek olarak aile içindeki cinsiyet rollü ve toplumun kültürel normları örnek olarak sunulabilir.

Kekemeliği olan çocukların OÖDÖ'den aldıkları puanlarda cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Kekemeliği olmayan çocuklar için ise, cinsiyete göre öz-düzenleme formu puanlarında kız çocuklarının erkek çocuklarına göre daha iyi performans sergiledikleri ortaya çıkmıştır. Bayındır (2016) ve Arabacı'nın (2023) yapmış oldukları çalışmalar ile bizim çalışmamızın kız çocuklarının erkek çocuklara göre daha yüksek puan elde etmeleri açısından benzerlik gösterdiği görülmektedir.

4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği Anne Formundan kekemeliği olmayan çocukların aldıkları puanlar, kız çocukları lehine anlamlı şekilde farklılık göstermektedir. Bu bulgu, cinsiyet ve öz-düzenleme becerilerinin ilişkisini kız çocuklarının lehine olduğunu göstermektedir. Alanyazındaki bazı çalışmalar bu çalışmanın bulgusuyla paralellik göstererek, kız çocuklarının erkek çocuklarına göre öz-düzenleme becerileri açısından daha avantajlı olabileceğini öne sürmektedir (Aksoy & Tozduman, 2017).

Kekemeliği olan çocuklar açısından cinsiyete göre yapılan analizler, çocukların 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği Anne Formundan aldıkları puanların anlamlı şekilde farklılaşmadığını ortaya koymuştur. Okul öncesi dönemde 4-6 yaş aralığındaki çocuklarla anne görüşüne dayalı olarak öz-düzenleme becerilerinin değerlendirildiği bir çalışmada ise araştırmacılar çocukların anne formundan aldıkları puanların cinsiyete göre istatistiksel açıdan farklılaşmadığını öne sürmüşlerdir (Uykan ve Akkaynak, 2019). Bu bulgular, akıcılığı olan çocukların öz-düzenleme becerileri ile cinsiyetleri arasında belirgin bir ilişki olmadığını göstermektedir.

Mevcut araştırma kapsamında, kekemeliği olan çocuklarda Öz-düzenleme Becerileri Ölçeği Anne Formu ve OÖDÖ, kekemelik sıklığına göre incelenmiştir. Yapılan analizlerden elde edilen bulgulara göre kekemeliği olan çocukların kekemelik sıklığı ile OÖDÖ ve Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği Anne Formu puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Bu bulgu, Kerianne ve diğerlerinin (2019) çalışmalarından elde ettikleri kekemelik şiddeti/sıklığı ve öz-düzenleme becerileri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır bulgusuyla örtüşmektedir. Öte yandan çalışmamızda, kekemeliği olan çocukların OÖDÖ Dikkat/Dürtü alt boyutu puanları ile kekemelik sıklığı arasında istatistiksel olarak anlamlı, pozitif yönlü, yüksek düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Ortaya çıkan pozitif yönlü, yüksek düzeydeki ilişki kekemelik sıklığı arttıkça Dikkat/Dürtü alt boyutu puanının da arttığı şeklinde yorumlanabilir; ancak bu sonuç, daha zayıf öz-düzenleme becerilerine sahip çocukların kekemelik sıklığını arttırdığını öne süren çalışma bulgularıyla ters düşmektedir (Karaft, Ambrose ve Chon, 2014). Bu farklılık, kekemeliği olan çocukların çeşitliliğini anlamamıza ipucu sunmaktadır. Sonuç olarak, kekemelik ve öz-düzenleme becerileri arasındaki ilişkinin karmaşık olabileceği ve bireyden bireye farklılık gösterebileceği unutulmamalıdır.

5.1. Sınırlılıklar

- Bu çalışmada, özellikle kekemeliği olan grubun katılımcı sayısının az olması çalışmanın sınırlılığı olarak göz önünde bulundurulmaktadır.
- Çalışmaya dahil edilen katılımcılar Eskişehir ili, 48-72 aylık çocuklarla sınırlandırılmıştır. Daha büyük çocukları kapsamıyor olması bu çalışmanın sınırlılığı olarak düşünülebilir.

- Bu çalışma 10 kekemeliği olan, 14 kekemeliği olmayan çocuk ve ebeveynleri ile yapılmıştır. Veri ve kontrol grubunun eşit sayıda katılımcıdan oluşturulamamış olması çalışmayı sınırlandırmaktadır.

5.2. Öneriler

- Öz-düzenleme becerileri ülkemizde birçok alanda çalışılan bir beceri olsa da kekemeliği olan çocuklar üzerinde yapılmış çalışmalar bulunmamaktadır. Mevcut çalışma ilgili alanda daha geniş ve ayrıntılı çalışmaların temelini oluşturmak için adım olarak görülmektedir. Daha geniş katılımcı sayılı çalışmalar yapılabilir.
- 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği Anne Formu ve Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği (OÖDÖ) 4-6 yaş aralığındaki çocukların öz-düzenleme becerilerine yönelik değerlendirme araçlarıdır. Bu değerlendirme araçlarının yanında kekemeliğin başlangıç ve seyir yaşı düşünüldüğünde okul döneminde de devam eden kekemelik türünün olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda, ileri araştırmalar için kekemeliği olan okul çağı çocukların öz-düzenleme becerilerinin araştırılması önerilebilir.
- Öz-düzenleme becerileri öğretmen formu ulusal alanyazında kullanılmaktadır. Anne Formuna ek olarak erken çocukluk döneminde öğretmen formu ile öz-düzenleme becerilerinin değerlendirilmesinin daha objektif sonuçlar ortaya çıkarabileceği düşünülmektedir.
- Klinikte kekemeliği olan çocukların öz-düzenleme becerilerinin değerlendirilmesi ve müdahale süreçlerine öz-düzenleme etkinliklerinin dahil edilmesi önerilebilir.
- Öz-düzenleme etkinliklerinin kekemelik terapisine etkisi de ileriki çalışmalarda araştırılabilir.
- Kekemeliğin öz-düzenleme becerileri üzerindeki etkilerinin anlaşılması için bu alanda daha fazla araştırma yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, A. ve Tozduman, K. (2017). Çocukların öz düzenleme becerileri ile oyun becerilerinin cinsiyete göre incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 442-455.
- Anderson, J. D., & Ofoe, L. C. (2019, August). The role of executive function in developmental stuttering. In *Seminars in speech and language* (Vol. 40, No. 04, pp. 305-319). Thieme Medical Publishers.
- Arabacı, F., & Kamaraj, I. (2023). Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 48-72 Ay Arası Çocukların Özdüzenleme Becerilerinin İncelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 57(57), 242-259.
- Baggetta P, Alexander PA. Conceptualization and operationalization of executive function. *Mind Brain Educ* 2016;10:10–33.
- Berk, L. E., Mann, T. D., ve Ogan, A. T. (2006). Make-believe play: wellspring for development of self-regulation. *play= learning: how play motivates and enhances Children's Cognitive and Social-Emotional Growth*, 74.
- Binns, A. V., Hutchinson, L. R., & Cardy, J. O. (2019). The speech-language pathologist's role in supporting the development of self-regulation: A review and tutorial. *Journal of Communication Disorders*, 78, 1-17.
- Blair, C., & Razza, R. P. (2007). Relating effortful control, executive function, and false belief understanding to emerging math and literacy ability in kindergarten. *Child Development*, 78(2), 647–663.
- Blair, C. (2010). Stress and the development of self-regulation in context. *Child development perspectives*, 4(3), 181-188.
- Bronson, M. B., Goodson, B. D., Layzer, J. J. & Love, J. (1990). *Child Behavior Rating Scale*. Cambridge, M. A.: Abt. Associates.
- Büchel C, Sommer M. What causes stuttering. *PLoS Biol* 2004;2(2):E46. Epub 2004 Feb 17.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). Örneklem yöntemleri. [Ders notları] Erişim tarihi: 12.01.2024. Erişim adresi: <http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf>
- Carlson, S. M. ve Wang, T. S. (2007). Inhibitory control and emotion regulation in preschool children. *Cognitive Development*, 22, 489-510.

- Dennis, T. (2006). Emotional self-regulation in preschoolers: The interplay of child approach reactivity, parenting and control capacities. *Developmental Psychology*, 42(1), 84-97.
- Diamond A. Executive functions. *Annu Rev Psychol* 2013;64:135–168
- Druker, K., Hennessey, N., Mazzucchelli, T., & Beilby, J. (2019). Elevated attention deficit hyperactivity disorder symptoms in children who stutter. *Journal of fluency disorders*, 59, 80-90.
- Eggers, K. (2022). Temperament, self-regulation and executive functioning in childhood stuttering. *Puheen ja Kielen*, 54, 8-18.
- Eggers, K., De Nil, L. F., & Van Den Bergh, B. R. H. (2013). Inhibitory control in childhood stuttering. *Journal of Fluency Disorders*, 38, 1–13.
- Eichorn, N., Marton, K., & Pirutinsky, S. (2018). Cognitive flexibility in preschool children with and without stuttering disorders. *Journal of fluency disorders*, 57, 37-50.
- Eğitimden, P. V. A. D. T., Ersöz, O., & Gazioğlu, D. (2028) *Psikolojik Ve Akademik Değişkenlerin Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş Sınav Başarısına Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Erol, A., ve İvrendi, A. (2018). 4-6 yaş çocuklarına yönelik öz-düzenleme becerileri ölçeğinin geliştirilmesi (anne formu). *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(44), 178-195.
- Garon N, Bryson SE, Smith IM. Executive function in preschoolers: a review using an integrative framework. *Psychol Bull* 2008;134(01):31–60
- Gözde, Ural., Akduman, G. G., & Sarıbaş, M. Ş. (2020). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Öz Düzenleme Becerilerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *EKEV Akademi Dergisi*, (83), 323-342.
- Kraft, S. J., & Yairi, E. (2011). Genetic bases of stuttering: The state of the art, 2011. *Folia Phoniatica et Logopaedica*, 64(1), 34-47.
- Kraft, S. J., Ambrose, N., & Chon, H. (2014). Temperament and environmental contributions to stuttering severity in children: The role of effortful control. *Seminars in Speech and Language*, 35(2), 80–94. <https://doi.org/10.1055/s-0034-1371753>.
- Langevin, M., Packman, A., & Onslow, M. (2009). Peer responses to stuttering in the preschool setting.

- Lebrun, Y., Bijleveld, H., & Rousseau, J. J. (1990). A case of persistent neurogenic stuttering following a missile wound. *Journal of Fluency Disorders*, 15(5-6), 251-258.
- McClelland, M. M., Cameron, C. E., Wanless, S. B. ve Murray, A. (2007). Executive function, behavioral self-regulation, and social-emotional competence. *Contemporary Perspectives on Social Learning in Early Childhood Education*, 1, 113-137.
- McClelland, M. M., & Cameron, C. E. (2012). Self-regulation in early childhood: Improving conceptual clarity and developing ecologically valid measures. *Child development perspectives*, 6(2), 136-142.
- Ntourou, K., Anderson, J. D., & Wagovich, S. A. (2018). Executive function and childhood stuttering: Parent ratings and evidence from a behavioral task. *Journal of fluency disorders*, 56, 18-32.
- O'Neill, J., Dong, Z., Bansal, R., Ivanov, I., Hao, X., Desai, J., ... & Peterson, B. S. (2017). Proton chemical shift imaging of the brain in pediatric and adult developmental stuttering. *JAMA psychiatry*, 74(1), 85-94.
- Ponitz, C. E., McClelland, M. M., Jewkes, A. M., Connor, C. M., Farris, C. L., & Morrison, F. J. (2008). Touch your toes! Developing a direct measure of behavioral regulation in early childhood. *Early Childhood Research Quarterly*, 23(2), 141-158. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2007.01.004>
- Richels, C. G., Johnson, K. N., Walden, T. A., & Conture, E. G. (2013). Socioeconomic status, parental education, vocabulary and language skills of children who stutter. *Journal of communication disorders*, 46(4), 361-374.
- Riley, G. (2009). SSI-4 Stuttering severity instrument fourth edition. Austin, TX: Pro-Ed.
- Rothbart, m. K., Ellis, L. K., & Posner, M. I. (2004). Temperament and self-regulation. In K. D. Vohs & R. F. Baumeister (Eds.), *Handbook of self-regulation: Research, theory, and applications* (pp. 357-370). Guilford Press.
- Sezgin, E., & Demiriz, S. (2016). Çocuk davranış değerlendirme ölçeği'nin (çoddö) türkçe'ye uyarlanması: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2).
- Smith-Donald, R. , Raver, C.C. , Hayes, T. , Richardson, B. (2007). Preliminary construct and concurrent validity of preschool self-regulation assessment

- (PSRA) for field- based research. *Early Childhood Research Quarterly*, 22, 173-187.
- Smith-Donald, R., Raver, C. C., Hayes, T., & Richardson, B. (2007). Preliminary construct and concurrent validity of the Preschool Self-regulation Assessment (PSRA) for field-based research. *Early Childhood Research Quarterly*, 22(2), 173-187.
- Tarhan, Ö. (2015). Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının politik okuryazarlığa ilişkin görüşleri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9, 649-669.
- Thompson, R. A. (1994). Emotion regulation: a theme in search of definition. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 59(2/3), 25-52.
- Uykan, E., & Akkaynak, M. (2019). Ebeveyn tutumları ile çocukların öz düzenlemeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 6(3), 1620-1644.
- Walden, T. A., Frankel, C. B., Buhr, A. P., Johnson, K. N., Conture, E. G., & Karrass, J. M. (2012). Dual diathesis-stressor model of emotional and linguistic contributions to developmental stuttering. *Journal of abnormal child psychology*, 40(4), 633-644.
- Yaralı, K. T., & Aytar, F. A. G. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının davranışlarının öz düzenleme becerileri yönünden incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 856-870.
- Yıldız, T. G., Kara, H. G. E., Tanrıbuyurdu, E. F., & Gönen, M. (2014). Öz düzenleme becerilerinin öğretmen çocuk etkileşiminin niteliğine göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 39(176).

EKLER

EK-1. Veli Onam Formu

VELİ ONAM FORMU

Bu çalışma, “4-6 Yaş Aralığındaki Kekemeliği Olan ve Olmayan Çocukların Öz-Düzenleme Becerilerinin Karşılaştırılması” başlıklı bir yüksek lisans tez çalışması olup kekemeliği olan ve olmayan çocukların öz-düzenleme becerilerinin ebeveyn raporuna ve araştırmacı değerlendirmesine dayalı olarak ortaya konulması ve elde edilen verilerin karşılaştırılması amacını taşımaktadır. Çalışma, Anadolu Üniversitesi tarafından yürütülmekte ve sonuçları ile Dil ve Konuşma Terapisi alanının gelişimine ışık tutulacaktır.

- Çocuğunuzun bu çalışmaya katılımı gönüllülük esasına dayanmaktadır.
- Çalışmanın amacı doğrultusunda, çocuğunuza okul öncesi öz düzenleme ölçeği ve eğer çocuğunuzun kekemeliği varsa Kekemelik Şiddet Değerlendirme Aracı-4 (KEŞİDA-4) formu uygulanacaktır ayrıca sizlerden 4-6 yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeğini doldurmanız istenecektir. Uygulamalar sırasında ses ve görüntü kaydı alınmayacaktır.
- Çocuğunuzun ismini yazmak ya da kimliğini açığa çıkaracak bir bilgi vermek zorunda değilsiniz/araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde çocuğunuzdan toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Çocuğunuzdan toplanan veriler numaralandırma yöntemi ile korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size veya çocuğunuza rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılması durumunda çocuğunuzdan toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Veli onam formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederiz. Çalışma hakkındaki sorularınızı Anadolu Üniversitesi Dil ve Konuşma Terapisi bölümünden Dr. Öğr. Üyesi Semra SELVİ BALO ve DKT Leman Dilara ÇAKAR'a yöneltebilirsiniz.

Araştırmacı Adı: Semra SELVİ BALO
Leman Dilara ÇAKAR

Adres: Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri
Fakültesi Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü – Eskişehir

Çocuğumun bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabilceğini bilerek kendisinden alınan bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

(Lütfen bu formu doldurup imzaladıktan sonra veri toplayan kişiye veriniz.)

Katılımcı Ad ve Soyadı:
İmza:
Tarih:

EK-2. Katılımcı Bilgi Formu

Değerli katılımcılar;

Bu araştırma Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü Yüksek Lisans tezi kapsamında gerçekleştirilmektedir. Anket formu bilgi toplamak amacıyla oluşturulmuş olup soruların doğru ya da yanlış cevabı bulunmamaktadır. Anket formunda kimliğinizi belirtmeniz istenmemektedir. Sizin ve çocuğunuz ile ilgili maddeleri eksiksiz bir şekilde doldurmanız ve sizin için en uygun seçeneği işaretlemeniz araştırmanın güvenilirliği açısından önemlidir.

Katılımınız için teşekkür ederim.

DKT Leman Dilara ÇAKAR

1. Araştırmaya gönüllülük esasına bağlı olarak katılmayı kabul ediyorum.

Onaylıyorum.

2. Doğum Tarihiniz : .../.../....

4. Eğitim durumunuz

1 ( ) Okur-yazar değil 2 ( ) İlkokul 3 ( ) Ortaokul 4 ( ) Lise 5 ( ) Üniversite ve üstü

5. Çocuğunuzun babasının eğitim durumu

1 ( ) Okur-yazar değil 2 ( ) İlkokul 3 ( ) Ortaokul 4 ( ) Lise 5 ( ) Üniversite ve üstü

6. Toplam kaç çocuğunuz var? .....

Bu kısımdan sonraki maddeler çocuğunuza yöneliktir.

5. Çocuğunuzun Cinsiyeti:

1 ( ) Kız 2 ( ) Erkek

6. Doğum Tarihi: .../.../....

7. Dikkat eksikliği ve hiperaktivite tanısı var mı?

1 ( ) Evet 2 ( ) Hayır

8. Çocuğunuz zamanını kiminle veya nerede geçiriyor?

1 ( ) Anne/Baba 2 ( ) Aile Büyükleri 3 ( ) Bakıcı 4 ( ) Diğer

9. Çocuğunuz herhangi bir kreş anaokuluna gidiyor mu?

1 ( ) Evet 2 ( ) Hayır

Evet ise haftada kaç gün kaç saat lütfen belirtiniz: .....

10. Çocuğunuzun mizaç özelliğini nasıl tanımlarsınız? (Lütfen sadece 1 tanesini işaretleyiniz.)

1 ( ) **Kolay:** Kolay mizaçlı çocuklar genellikle olumlu bir ruh hali içindedir. Düzenli yeme ve uyku rutinleri vardır. Yeni ve bilinmeyen bir durum veya uyararla karşılaşarlarsa, hafif tepki verirler ve yeni durumlara uyum sağlarlar. Örneğin, kolay mizaca sahip bir çocuk, yeni bir kişi ile tanıştığında veya yeni bir ortama girdiğinde, kolayca uyum sağlar ve meraklı bir şekilde ortamı/ kişiyi incelemeye ve onunla iletişime geçmeye başlar.

2 ( ) **Zor:** Zor mizaçlı çocuklar genellikle olumsuz bir ruh hali içindedirler. Sık sık ağlama eğilimindedirler. Düzensiz uyku ve yeme alışkanlıkları vardır ve yeni/bilinmeyen bir durum veya uyararla karşılaşarlarsa çığlık atarak, tekmeleyerek ve ağlayarak tepki verirler. Yeni durumlara uyum sağlamakta güçlük çekerler. Örneğin, mizacı zor bir çocuk, kesintili bir uyku düzenine sahip olabilir. Gece geç saatlerde uyanabilir ve tuvalet eğitimi ile ilgili sorunlar yaşayabilir.

3 ( ) **Kolay İsinan:** Yavaş alışan mizaca sahip çocuklar, başkaları tarafından genellikle utangaç olarak kabul edilir. Yeni durumlara ve rutinelere uyum sağlamada zorluk çekebilirler. Bilmedikleri yerler ve kişilerle karşılaştıklarında, temkinli davranabilir ve olumsuz tepki verebilirler. Örneğin, utangaç, endişeli ve temkinli olmaları nedeniyle oyun alanındaki diğer çocuklara katılmaları uzun zaman alabilir. Diğer çocukları gözlemlemeyi ve kendilerini rahat hissettikten sonra onlara katılmayı tercih edebilirler.

EK-3. 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği Anne Formu

4-6 YAŞ ÇOCUKLARINA YÖNELİK ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİ ÖLÇEĞİ (A FORMU)

1. Mış gibi oyunlar (Evcilik, doktorculuk, tamirci gibi) oynar mı? ( ) Evet ( ) Hayır
Cevabınız "Evet" ise ne kadar sıklıkla oynar:
( ) Hiçbir zaman ( ) Nadiren ( ) Bazen ( ) Sıklıkla ( ) Her zaman
2. Çocuğun matematik becerileri hakkındaki görüşünüz nedir?
( ) Hiç Gelişmemiş ( ) Gelişmemiş ( ) Gelişmekte ( ) Gelişmiş ( ) Çok İyi Gelişmiş
3. Çocuğun cinsiyeti: ( ) Kız ( ) Erkek
4. Çocuğun doğum tarihi: ...../...../..... (Gün, Ay ve Yıl olarak belirtiniz; örnek; 25/05/2012)
5. Çocuğun okul öncesi eğitimi kurumlarına devam yılı: .....
6. Ailenin geliri:..... (Örnek; 2960 TL)

		Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Çoğunlukla	Her Zaman
1	Olayları önceliğine göre sıralar.	1	2	3	4	5
2	Hedefe ulaşmak için aşama aşama gerekli düzenlemeleri yapar.	1	2	3	4	5
3	Verilen yönergeleri takip eder.	1	2	3	4	5
4	Konsantrasyonu toplayarak bir sorunu çözer.	1	2	3	4	5
5	Bir aktiviteyi veya etkinliği sonuna kadar sürdürür.	1	2	3	4	5
6	Olaylar arasında neden sonuç ilişkisi kurar.	1	2	3	4	5
7	Yapılan planları hatırlar ("Yemekten sonra bahçeye çıkacağız" denildiğinde yemekten sonra bahçeye çıkılacağını hatırlaması gibi).	1	2	3	4	5
8	Eşyalarını koyması gereken yeri hatırlar.	1	2	3	4	5
9	Eşyalarını koyduğu yeri hatırlar.	1	2	3	4	5
10	Öğrendiklerini hatırlar (Öğrendiği bir şarkıyı hatırlaması gibi).	1	2	3	4	5
11	Bir görevi ya da etkinliği yapması için verilen yönergeleri hatırlar.	1	2	3	4	5
12	Duygu ve düşüncelerini rahatça ortaya koyar.	1	2	3	4	5
13	Kalabalık karşısında kendini ifade eder.	1	2	3	4	5
14	Başkalarının duygularının nedenlerini ve sonuçlarını söyler.	1	2	3	4	5
15	Kendisiyle ilgili olumlu şeyler söyler (Çok güzel bir resim çizdim gibi).	1	2	3	4	5
16	Kendini ortaya koyması gerektiği yerde sağlıklı şekilde ortaya koyar.	1	2	3	4	5
17	Gerginlik yaratacak bir durumda kendini kontrol eder.	1	2	3	4	5
18	Kızgınlığını kontrol etmek için farklı yollar kullanır.	1	2	3	4	5
19	İstekleri ile kurallar çeliştiğinde bile kurallara uyar.	1	2	3	4	5
20	Çok sevdiği bir oyuncacı izin almadan oynamaz.	1	2	3	4	5

EK-4. 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz Düzenleme Becerileri Ölçeği Anne Formu Araştırmacı İzni

outlook.office.com/mail/deeplink?Print

Tümünü yanıtla | Sil | Gereklessiz | Engelle

Fwd: ÖZ-DÜZENLEME ÖLÇEĞİ ÖĞRETMEN VE ANNE FORMU

Bu iletiry 1.06.2022 Çar 15:53 tarihinde iletiniz

AHMET EROL < >
Kime: Leman Dilara ÇAKAR

30.05.2022 Pzt 21:55

30.05.2022 15:46, Leman Dilara ÇAKAR yazmış:

Merhaba Ahmet Bey,

Ben Anadolu Üniversitesi dil ve konuşma terapisi yüksek lisans öğrencisi Dilara Çakar. Size geçerlilik güvenilirliği yaptığınız 4-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Öz-Düzenleme Becerileri Ölçeği (Anne Formu) ile ilgili yazmaktayım. Üzerinde çalışmayı planladığım 4-6 yaş aralığındaki kekemeliği olan ve olmayan çocukların öz-düzenleme becerilerinin karşılaştırılması konusunda sizlerin de emekleri ile oluşturduğuy ölçeği kullanma konusunda tez danışmanım Dr. Öğr. Üy. Semra SELVİ BALO ile görüştüğümü, çalışmaya dahil ederek dil ve konuşma terapisi adına değerli sonuçlar elde edebileceğimizi paylaşmak isterim. Ölçeği yalnızca yüksek lisans tez çalışmam kapsamında kullanacağımı; eğer gerekli ve mümkünse eğitimine de katılmayı istediğimi belirtmek isterim. Sizden alacağım dönüş benim için çok önemli.

Şimdi den teşekkürlerimi sunarım, iyi çalışmalar dilerim.

Saygılarımla,
Dilara Çakar

Yanıtla | İlet

Yeni bildirim yok

outlook.office.com/mail/deeplink?Print

Tümünü yanıtla | Sil | Gereklessiz | Engelle

Fwd: ÖZ-DÜZENLEME ÖLÇEĞİ ÖĞRETMEN VE ANNE FORMU

Bu iletiry 1.06.2022 Çar 15:53 tarihinde iletiniz

AHMET EROL < >
Kime: Leman Dilara ÇAKAR

30.05.2022 Pzt 21:55

Öz düzenleme anne formu.d...
17 KB

Öz düzenleme öğretmen for...
19 KB

4-6 Ya__ocuklar__na Y__nel...
917 KB

ÖĞRETMEN FORMU.docx
192 KB

UTEKZDZENLEMEBECERLERL...
3 MB

5 ek (4 MB) | Tümünü OneDrive - Anadolu Üniversitesi konumuna kaydet | Tümünü indir

Merhabalar hocam,

Ölçeklerle ilgili bilgiler ekte dir. Çalışmanızda kolaylıklar dilerim.

...

AHMET EROL

30.05.2022 15:46, Leman Dilara ÇAKAR yazmış:

EK-5. Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği Uygulayıcı Raporu

Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği Uygulayıcı Raporu

Uygulayıcı Değerlendirme Formu

Öğrenci No: Değerlendirilen Kişinin Adı: Tarih:

A 1. Gösterimler ve yönergeler sırasında dikkatini toplar.

0	1	2	3
---	---	---	---

3. Çocuk resimleri ayırt etmek için onlara yakından bakar, görüşmeye dikkat eder ve onun yönergelerine uyar.
2. Çocuğun zaman zaman, özellikle de etkinlik sonlarında dikkati dağılır; ancak hatırlatıldığında yanıt verir.
1. Çocuğun sık sık dikkati dağılır ve uygulayıcı sık sık yönlendirmelerde bulunur.
0. Çocuk zamanın çoğunu ilgisiz bir şekilde ve etkinlik dışı şeylerle geçirir.

A 2. Konsantrasyonunu sürdürür, tekrarlayan etkinlikleri denemeye isteklidir.

0	1	2	3
---	---	---	---

3. Çocuk, dikkatini dağıtıcı uyaranların varlığında dahi etkinliğin sonuna kadar etkinliğe yoğunlaşabilir ve etkinliği tamamlamada ısrar eder.
2. Çocuğun zaman zaman dikkati dağılır; ancak çocuk genel olarak ısrarcıdır ve uygulayıcının hatırlatmasına gerek duymaz.
1. Çocuğun sık sık dikkati dağılır ve uygulayıcının birden çok hatırlatma yapması gerekir.
0. Çocuk değerlendirilmenin büyük bir bölümünde konsantre olamaz ve görevleri yerine getirmek için ısrar etmez ve yoğunlaşamaz.

A 3. Dalgındır, değerlendirilme sürecine odaklanmada problem yaşar.

0	1	2	3
---	---	---	---

3. Çocuk değerlendirilme sürecinin büyük kısmında "dalgın/başka düşüncelere dalmış" görünür.
2. Çocuk zaman zaman "dalar" ve uygulayıcının çocuğun bakması, odaklanması ve istenileni göstermesi için hatırlatma yapması gerekir.
1. Çocuğun dikkati kısa aralıklarla dağılır; ancak kısa süre dikkatinin dağılmasından sonra etkinliğe geri döner.
0. Çocuk dikkatini etkinliklere odaklama konusunda problem yaşamaz.

B 1. Her etkinliğe başlamadan önce düşünür ve planlar.

0	1	2	3
---	---	---	---

3. Çocuk uygulayıcıya cevap vermeden önce etkinlik ve yönergeleri düşünüyor gibi görünür.
2. Çocuk genellikle yönergeleri bekler ve takip eder; ancak zaman zaman yönergeler tamamlanmadan önce etkinliğe başlar.
1. Çocuk etkinliğe başlamadan önce sık sık "Ben söyleyinceye kadar bekle..." gibi hatırlatmalara ihtiyaç duyar.
0. Çocuk yönergelerin pek çoğunu kaçar ve uygulayıcının hatırlatmaları ile yavaşlar.

B 2. Değerlendirme materyallerine gelişigüzel dokunmaktan kaçınır.

0	1	2	3
---	---	---	---

3. Çocuk ilginç oyuncaklara karşı bile kendini tutar, dokunma girişiminde bulunmaz ve oyuncakları ya da başka şeyleri toplarken süreyi uzatmaz.
2. Çocuk genellikle öz-kontrol gösterir ancak ilgi çekici oyuncaklara değerlendirme boyunca bir ya da iki kez uzanır.
1. Çocuk eşyalara dokunmaması için birden çok hatırlatmaya ve/veya zamanı geldiğinde oyuncakları toplaması için uyarılara ihtiyaç duyar.
0. Değerlendirme süreci çocuğun oyuncaklara dokunması ya da oyuncakları ele geçirme çabası ile sık sık kesilir.

B 3. Etkinliğe başlamadan önce uygulayıcının hazırlıklarının bitmesini bekler, araya girmez.

0	1	2	3
---	---	---	---

3. Çocuk, materyalleri göstermeden önce, küplere uzanmadan gibi davranışlar göstermeden bekler, dürtüsel değildir.
2. Birkaç dürtüsel davranış gözlenir.
1. Çocuk, genellikle birden çok etkinlik sırasında dürtüseldir ya da bir etkinlik süresince çok dürtüsel davranır.
0. Çocuk değerlendirme boyunca dürtüseldir ve birçok sınırlamaya ihtiyaç duyar.

B 4. Çocuk etkinlikler arasında beklemede zorlanır.

0	1	2	3
---	---	---	---

3. Çocuğun hareketlilik/dürtüsellik düzeyi yüzünden etkinlikler arası geçişler zordur.
2. Uygulayıcı bir sonraki etkinlik için materyalleri toplarken çocuk ancak birden çok hatırlatma sonucunda bekleyebilir.
1. Çocuk bazen ilgi çekici test materyallerine dokunmak ister; ancak nadiren dokunmamasına hatırlatmaya ihtiyaç duyar.
0. Çocuk sabırla yeni etkinliklerin başlamasını bekler ve geçişler sırasında rahat bir vücut duruşu sergiler.

B 5. Değerlendirme boyunca koltuğunda doğru bir şekilde oturur.

0	1	2	3
---	---	---	---

3. Çocuk herhangi bir yere tımanmaz, dolapları açmaz, nesnelere eline almaz (vücut pozisyonu ara sıra uygun olmayabilir).
2. Çocuk (sandalyeden kayarak inmek de dahil) yerinden bir kere kalkar, hatırlatıldığında tekrar oturur.
1. Tekrar yerine dönmek ve oturmak için birden çok hatırlatmaya ihtiyaç duyar; ancak hatırlatmaları dinler ve cevap verir.
0. Çok sık yerinden kalkar veya güçle kontrol edilir (Örneğin, odanın içinde koşar, mobilyalara tımanır).

C 1. Uyanık ve etkileşim halindedir, içine kapanık değildir.

0 1 2 3

3. Çocuk etkileşim halindedir. Vücut pozisyonu görüşme ile rahat bir ilişki kurduğunu göstermektedir.
2. Çocuk genellikle etkileşim halindedir, ancak zaman zaman başka yöne bakar, başını öne eğer ve etkileşime ara verir.
1. Çocuk tekrar tekrar değerlendirilme sürecinden uzaklaşır ve etkinliği bitirmek için teşvik edilmesi gerekir.
0. Çocuk "kendi içine kapanmış" gibidir ve etkinliğe başlamakta zorluk yaşar.

C 2. Aktif bir şekilde görüşme ile etkileşim kurmaya çabalar.

0 1 2 3

3. Çocuk sorular sorarak ve bilgi paylaşarak sık sık sohbet başlatır.
2. Çocuk fırsat buldukça sohbet başlatır ve görüşmeye konuşarak, gülümseyerek ya da göz kontağı kurarak karşılık verir.
1. Çocuk sohbet başlatmaz ve yavaş sınırlar.
0. Çocuk olumlu geçen etkinliklerde bile, uygulayıcının sohbet başlatmaya yönelik sözlerini (sosyal girişimleri) görmezden gelir.

D 1. Başarılarında ve bir etkinliği aktif olarak tamamladığında memnuniyet gösterir.

0 1 2 3

3. Çocuk etkinliği tamamladıktan sonra mutlu olduğunu ifade eden heyecanlı vücut hareketleri gösterir ("Evet!" deyiş el çırpma gibi).
2. Çocuk etkinliği tamamladığı için biraz memnun görünür (Gülümseme gibi yüz ifadeleri gösterir).
1. Çocuk etkinliği tamamladığında tepkisizdir.
0. Çocuk etkinliği tamamladığında olumsuz yorumlar yapar ya da olumsuz ifadeler kullanır.

D 2. Kendinden emindir.

0 1 2 3

3. Çocuk "Ben bunu biliyorum" gibi yorumlarla kendine güvendiğini gösterir, istedi ve enerjiktir.
2. Çocuk gayretlidir, uygulayıcının sorularına doğrudan yanıt verir; çalışıyor gibi gözükür.
1. Kendine daha az güveni olan çocuk tekrarlayan tereddütlü davranışlar gösterir ya da güven eksikliğine işaret eden sorular sorar.
0. Eğer çocuk kolay maddelerde tereddüt ediyor ya da isteksizlik gösteriyorsa kolayca vazgeçer (Örneğin, "Bunu yapamıyorum" der).

E 1. Muhalif davranışlar gösterir.

0 1 2 3

3. Çocuk uygulayıcının istek ya da yönergesine uymayı doğrudan reddeder.
2. Çocuk sınırları zorlar, ancak uygulayıcının yönlendirmelerine ya da isteğini tekrarlamasına yanıt verir.
1. Çocuk önce "Hayır" der, ancak sonra uygulayıcının ilk isteğini yerine getirir. Uygulayıcı "tekrar söylemek" zorunda kalmaz.
0. Çocuk asla aktif bir şekilde karşı gelen davranışlar göstermez.

E 2. Pasif uyumsuzluk gösterir.

0 1 2 3

3. Uygulayıcı yönergeyi tekrar ettiğinde bile, çocuk yönergeyi duymuyor gibi görünür.
2. Çocuk uygulayıcıyı görmezden gelir; ancak uygulayıcı yönergeyi tekrar ettiğinde ona karşılık verir.
1. Uygulayıcı yönergeyi tekrarlamaz; ancak çocuk yavaş tepki verdiği için çocuğun duyup duymadığını merak eder.
0. Çocuk yönergeleri duyar ve uygun şekilde karşılık verir.

E 3. Çocuk yoğun bir şekilde olumlu duygu ve davranışlar gösterir.

0 1 2 3

3. Çocuk çok pozitifdir; kahkaha atar ve/veya uzun süre kıkırdar, çok gülümser ya da el çırpar.
2. Çocuk tekrar tekrar gülümser, olumlu sesler çıkarır ve kısa süreli kıkırdar.
1. Çocuk olumlu davranışlar göstermeyi ve keyifli ifadeler kullanmayı sürdürür.
0. Çocuk değerlendirilme boyunca olumlu duygular göstermez.

E 4. Çocuk sık sık olumlu duygu ve davranışlar gösterir.

0 1 2 3

3. Çocuk (ki ya da daha fazla değerlendirilme bölümünde uzun sürelerle olumlu duygular (kahkaha atma, gülümseme gibi) ortaya koyar.
2. Çocuk, içinde sürpriz ya da şekerleme OLMAYAN bir bölümde olumlu duygular ortaya koyar.
1. Çocuk YALNIZCA şekerleme ya da ödül aldığı anda olumlu duygular ortaya koyar.
0. Çocuk ödül ya da şekerleme aldığı anda BİLE olumlu duygular ortaya koymaz.

EK YORUMLAR

EK-6. Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği Araştırmacı İzni

Sn. Leman Dilara Çakar,

Prof. Dr. Tülin Güler Yıldız danışmanlığında, tarafımdan uyarlaması yapılmış olan Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği (OÖDÖ), *Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği (OÖDÖ): Türkiye Uyarlama Çalışması** başlıklı çalışma kaynak gösterilmek koşuluyla, Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü Anabilim Dalı'nda Dr. Öğr. Üyesi. Semra Selvi Balo danışmanlığında yürüteceğiniz yüksek lisans tezinizde kullanılabilir; başkasına verilemez ve ölçeğin "Uygulayıcı Değerlendirme Formu" hariç herhangi bir bölümü tezinizde paylaşılamaz.

Araştırmacı
Dr. Ezgi Fındık

Ankara Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi
Çocuk Gelişimi Bölümü

Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği (OÖDÖ) isimli ölçme aracını Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dil ve Konuşma Terapisi Bölümü Anabilim Dalı'nda Dr. Öğr. Üyesi. Semra Selvi Balo danışmanlığında yürüteceğim yüksek lisans tezimde kullanacağımı, tezim dışında herhangi bir çalışmada tekrar izin almadan kullanmayacağımı, tarafımda başkalarına verilmeyeceğini ve ölçeğin "Uygulayıcı Değerlendirme Formu" hariç herhangi bir bölümünü tezimde paylaşmayacağımı beyan ederim.

Tezimin tamamlanmasının ardından bir örneği tarafımdan Ezgi Fındık'a gönderilecektir.

Leman Dilara Çakar

*Fındık Tanrıbuurdu, E. ve Güler Yıldız, T. (2014). Okul Öncesi Öz Düzenleme Ölçeği (OÖDÖ): Türkiye Uyarlama Çalışması. *Eğitim ve Bilim*, 39 (179), 317-328.

EK-7. Etik Kurul Kararı

Evrak Kayıt Tarihi: 15.06.2022	Protokol No: 331041	Tarih: 28.06.2022
		
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU KARAR BELGESİ		
ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Yüksek Lisans Tez Çalışması	
KONU:	Sağlık Bilimleri	
BAŞLIK:	4-6 Yaş Aralığındaki Kekemeliği Olan ve Olmayan Çocukların Öz-Düzenleme Becerilerinin Karşılaştırılması	
PROJE/TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ:	Dr. Öğr. Üyesi Semra SELVİ BALO	
TEZ YAZARI:	Leman Dilara ÇAKAR	
ALT KOMİSYON GÖRÜŞÜ:	-	
KARAR:	Olumlu	
Prof.Dr. Dilek AK (Başkan-Eczacılık Fak.)		
Prof.Dr. Gülsen AKALIN ÇİFTÇİ (Başkan Yardımcısı-Eczacılık Fak.)		Prof.Dr. Şükrü TORUN (Sağlık Bilimleri Fak.)
Prof.Dr. Betül DEMİRCİ (Eczacılık Fak.)		KATILMADI Prof.Dr. Müzeyyen DEMİREL (Eczacılık Fak.)
Prof.Dr. Nalan GÜNDOĞDU KARABURUN (Eczacılık Fak.)		Prof.Dr. Yusuf ÖZKAY (Eczacılık Fak.)

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır

EK-8. DILKOM'dan Alınan Uygulama İzni

Ana.Üni.: 09.01.2023-468830

T.C.
ANADOLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik
Yazı İşleri Müdürlüğü

Sayı : E-63784619-302.08.01-468830
Konu : Etik Kurul İzni

09.01.2023

Dağıtım Yerlerine

İlgi : 09.01.2023 tarihli ve 468439 sayılı yazı.

İlgi'de kayıtlı yazıda belirtilen Üniversitemiz Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dil ve Konuşma Terapisi Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Leman Dilara ÇAKAR'ın Dr. Öğretim Üyesi Selvi BALO'nun danışmanlığında hazırladığı "4;0-6;0 Yaş Aralığındaki Kekemeliği Olan ve Olmayan Çocukların Öz-Düzenleme Becerilerinin Karşılaştırılması" başlıklı yüksek lisans tez çalışması kapsamında kekemeliği olan ve olmayan çocuklara ekte belirtilen formu uygulaması Etik Kurul Karar Belgesi doğrultusunda Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerini rica ederim.

Prof. Dr. Süleyman SÖZEN
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek:Form ve Etik Kurul Karar Belgesi

Dağıtım:
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne
Dil ve Konuşma Bozuklukları Eğitim, Araştırma
ve Uygulama Merkezi Müdürlüğüne

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :BSRA1JVAB9
Yunus Emre Kamüsü Tenehisi/Eskişehir

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/anadolu-universitesi-ebys>